פּרייז נאָר 10 גראָשען

Lodzer Tageblat № 188

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

לאָדזשער טאַגעבלאַט

הײנט 6 זײטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מיטוואָך, י"ט מנחם-אב פ' עקב תר"צ | 13 sierpnia 1930 r. | 23-טער יאָהרגאַנג

גרויסע טרויער-פייערונגען אין גאַנץ ארץ-ישראל

נישט קוקענדיג אויפ'ן פערבאָט זענען אַלע בית-עלמינס און שוהלען פול געווען פון טויזענדער יודען

האַרצרייסענדע סצענעס אויף די קברים פון די קדושים פון די אויגוסט-אונרוהען

ירושלים, 12 (יט"א) היינט אין טאָג פון דער יאָהרצייט פון דער חברונ'ער שחיטה, זענען אין אַלע שוהלען אָפּגעריכט געוואָרען הזכרות און עס זענען געהאַלטען געוואָרען רעדעס. צווישען אַנדערע האָט אויך גערעדט הרב קוק. אין די שוהלען איז געקומען אַ גרויסער עולם. נישט קוקענדיג אויף דעם פערבאָט, אַז די פערזאַמלונגען טאָרען נישט טראָגען קיין פּאָליטישען כאַראַקטער, זענען אין גאַנצען לאַנד איינגעאָרדנעט געוואָרען טרויער-פייערונגען, צו וועלכע עס איז געקומען אַ ריזיגער עולם.

די טרויער-פייערונגען וועלען דויערען ביז דער יאָהרצייט פון דער שחיטה אין צפת, וואָס איז פאָרגעקומען מיט 6 טעג שפּעטער פון די הריגות אין ירושלים.

אויף די בית עלמינס שפּילען זיך אָפּ האַרצרייסענדע סצענעס. די אלמנות און יתומים וויינען ביטער.

ירושלים שטעהט אונטערן צייכען פון טרויער. אַלע קינאָס און פערוויילונגס-לאָקאַלען זענען ביז 6 אָוונד געווען געשלאָסען.

כוליגאַנישע אַנפאַלען אויף יודען אין וואַרשאַ

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש פון אונזער פאַרשטאַט פּעלצאָווזנא קומען די לעצטע טעג פאָר כוליגאַנישע אַנפאַלען אויף יודען. די סיבה פון די אַנפאַלען איז פאָלגענדע: עפּעס אַ יודיש יונגעל מיט'ן נאָמען פּאַרענשטיין האָט זיך צוקריגט מיט אַ שנצ'ל. און דער מחלוקה האָבען זיך אַריינגעמישט די עלטערן פון ביידע צדדים און שכנים. און יעצט קומען אויף דעם באָדען טעגליך פאָר געשלעגען.

די כוליגאַנעס סטראָשען, אַז זיי וועלען אונטערצינדען פּאַרענשטיין'ס הויז און זיך נוקם זיין.

אַ יודישע דעלעגאַציע האָט זיך היינט געוואַנדעט צו דער פּאָליציי צו פאַרשטאַרקען די פּאַטרולען און פּאָליציי-וואַכע.

נייער קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט פון מיניסטער צאַר

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") די א.פ.צ. ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז די טעג וועט דער יוסטיץ-מיניסטער צאַר פאָרלעגן אַ נייעם פּראָיעקט וועגען ענדערן די קאָנסטיטוציע. איבער'ן דאָזיגען פּראָיעקט אַרבייט מיניסטער צאַר מיט זיינע מיטאַרבייטער שוין זייט עטליכע חדשים. דער פּראָיעקט פון מיניסטער צאַר אונטערשיידעט זיך זעהר שטאַרק פון'ם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט פון ב.ב. און זאָל ענטהאַלטען די יסודות פון מלוכה-כדר, וואָס ענטשפּרעכט דעם קוק פון די רעגירונגס פאַקטאָרען. דער דאָזיגער פּראָיעקט זאָל בקרוב פאָרגעשטעלט ווערען פאַר'ן מאַרשאַל פּילסודסקי.

אורפאַלי'ס פּראָצעס זאָל רעווידירט ווערען

ירושלים, 12. אויגוסט. (יטא) ווי „יטא" דערוויסט זיך ווערען געמאַכט בעמיהונגען, אַז עס זאָל פאָרקומען אַ רעוויזיע פון אורפאַלי'ס פּראָצעס. מען גלויבט, אַז ביי דער רעוויזיע פון פּראָצעס וועט אורפאַלי'ס אונשולד בעוויזען ווערען.

פּילסודסקי זאָל צוריקפאָהרען היינט פּיקילישקי

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") נאָכ'ן צוריקקומען פון ראַדאָמער צוזאַמענפאָהר פערבלייבט מאַרשאַל פּילסודסקי לעת עתה אין וואַרשאַ.

געכטען האָט פּילסודסקי אויפגענומען אייניגע העכערע עסטאָנישע אָפיצירען, וואָס האָבען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי איבערגעגעבען די העכסטע עסטאָנישע אויסצייכנונגען.

עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל צוריקפאָהרען קיין פּיקולישקי.

טערקישע קריגס-אַרויסטרעטונגען געגען פּערסיען

דאָס רויטע מיליטער פערנומען האַנקאַו און צוריק איינגענומען טשאַנג טשאַ

גרויסער שטורם צוליב דער קריגערישער רעדע פון דייטשען מיניסטער טרעוויראַנוס

טערקיש מיליטער אַריבער די פּערסישע גרעניץ

ווין, 12 (או) פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל מעלדעט מען, אַז דאָס טערקישע מיליטער איז אַריבער די פּערסישע גרעניץ צו מזרח פון באַרג אַררט.

האַנקאַו פערנומען דורכ'ן רויטען מיליטער

פּאַריז, 12 (או) פון טאָקיאָ מעלדעט מען, אַז האַנקאַו איז פערנומען געוואָרען פון רויטען מיליטער. נאָך פיל אַטאַקעס האָט דאָס רעגירונגס-מיליטער פערלאָזען האַנקאַו אָהן אַ שלאַכט.

צוזאַמען מיט'ן מיליטער האָבען פערלאָזען די שטאָט אויך אַ גרויסע צאָהל איינוואוינער, מורא האָבענדיג פאַר דער נקמה פון די רויטע.

שטורם אַרום טרעוויראַנוס'עס רעדע

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") די קריגערישע רעדע פון דייטשען מיניסטער פאַר'ן מזרח-פּרייסישען געביט, טרעוויראַנוס, האָט אין די וואַרשאַווער ברייטע קרייזען אַרויסגערופען זעהר אַ שלעכטען רושם. ווי מיר דערוויסען זיך, וועט אויפ'ן צוזאַמענפאָהר פון „פּידאַק" (אָרגאַניזאַציע פון פאָטערלאַנדס-פאַרטיידיגער), אין וועלכען עס וועלען זיך אויך בעטייליגען פאָרשטעהער פון ענגלאַנד און פראַנקרייך, אָנגענומען ווערען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס וועלען צום שאַרפסטען געשטעמפּעלט ווערען די רעוויזיאָניסטישע שטרעבונגען פון דייטשלאַנד.

בערלין, 12. אויגוסט. (וויפּ) היינט נאָכמיטאָג איז דער פראַנצויזישער אַמבאַסאַדאָר אויפגענומען געוואָרען אויף אַ ספּעציעלער אוידיענץ אין דייטשען אויסערן-מיניסטעריום דורך מיניסטער קורטיוס. דער בעזוך פון פראַנצויזישען אַמבאַסאַדאָר שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעדע פון מיניסטער טרעוויראַנוס.

פּאַריז, 12. אויגוסט. (וויפּ) „האַוואַס" מעלדעט, אַז נעכטען איז דורך בריאַנ'ען אויפגענומען געוואָרען דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז פאָן העש. אין נאָמען פון זיין רעגירונג האָט פאָן העש פערזיכערט, אַז טרעוויראַנוס האָט אין זיין רעדע נישט רעפּרעזענטירט די דייטשע רעגירונג. נאָר ער האָט אַרויסגעזאָגט זיין פּערזענליכע מיינונג.

פּאַריז, 12 אויגוסט (וויפּ) די פראַנצויזישע פּרעסע רעדט ווייטער אַרום טרעוויראַנוס'עס רעדע, פאָדערענדיג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג אויפקלערונגען, וועלכע שטעלונג עס נעמט אָן אין דער פראַגע די פראַנצויזישע רעגירונג.

פּאַריז, 12. אויגוסט (וויפּ) אַ גרויסען איינדרוק האָט געמאַכט אין די פּאָליטישע קרייזען דער אַרטיקעל, וואָס פּואַנקאַרע האָט היינט פערעפענטליכט וועגען טרעוויראַנוס'עס רעדע. צווישען אַנדערען זאָגט פּואַנקאַרע:

„אַפשר וועט בריאַן ענדליך פערשטעהן, אַז גאַנץ דייטשלאַנד פון גרויס ביז קליין, טראַכט נאָר וועגען פּראָבלעם פון נקמה און אומוואַרפען דעם ווערסאַילער טראַקטאַט. טרעוויראַנוס'עס רעדע איז אַן אָפיציעלער אָנזאָג, אַז דייטשלאַנד וועט נישט רעזיגנירען פון פּוילישען קאָרידאָר.

גאַנץ פראַנקרייך מוז פאָדערן פון בריאַנ'ען צו ענדערן זיין בעציהונג צו דייטשלאַנד.

בערלין, 12. אויגוסט (וויפּ) אויף מאָרגען איז צונויפגערופען געוואָרען אַ זיצונג פון דייטשען קאַבינעט מיט'ן אנטייל פון פּרעז. הינדענבורג. אין די פּאָליטישע קרייזען שמועסט מען, אַז די זיצונג וועט זיין געווידמעט דער פראַגע וועגען טרעוויראַנוס'עס רעדע, צו וועלכער די דייטשע רעגירונג וועט אָננעמען אַן אָפיציעלע שטעלונג.

אָפּגעברענט די גרעסטע יוד. שוהל אין רומעניען

ווין, 12. אויגוסט. (יטא) אין דער גרעסטער שוהל פון רומעניען, אין מאַראַמאַרעש סיגעט האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה. יודען האָבען געפּרובט אָפּראַטעווען די ספרי תורות, אָבער צום סוף האָט געמוזט אַרויסגערופען ווערען מיליטער צו העלפען לעשען דאָס פייער.

ווין, 12. אויגוסט. (או) די אונגאַרישע בלעטער מעלדען פון מאַראַמאַרעש סיגעט, אַז אין דער נאַכט פון מאָנטאָג אויף דינסטאָג איז אונטערגעצונדען געוואָרען די אָרטיגע סינאַגאָגע. די אונטערצינדער האָט מען נישט געכאַפּט, מען האַלט אָבער, אַז דאָס האָבען געטאָן די אַנטיסעמיטען.

„SIŁA“

וויכטיג פאַר לעדער-סוחרים און שיך-פאַבריקאַנטען

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, דאָס מיר האָבען שטענדיג אויף לאַגער אַלע סאָרטען קרופּאָנס ווי: A, AA, B, BB ביפּעל און וואָש האַלבע לעדער ווי אויך קאָרקעס און באָקעס, לייכטע און שווערע.

מעסיגע פּרייזען! מיט אַכטונג

Fabryczny skład skór „SIŁA”
Łódź, Al. I-go Maja 19, tel. 165-33

מזל טוב

ווינשען מיר אונזערע ליבע שוועסטער און שוועגערין **רבקה** מיט איהר מאַן **יעקב שמואל זילבער** צו דער געבורט פון זייער ניי-געבוירענעם זוהן און מיר ווינשען אַ לייכטע ערציהונג

אברהם בלאַכמאַן און פרוי

„Grand" פליגענכאַפּער

וועלכער איז אויספּרובירט און אָנערקענט אַלס דער בעסטער, פערניכטעט מאַסענווייז פליגען און אַלערליי אינזעקטען. — פערלאַנגט אומעטום „גראַנד".

זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטש 20

מיטוואָך ד. 13-טן ד. ח. 8,30 אָוונט קומט פאָר

אַ דיספּוט איבער **קדוש-השם**

מיטן אָנטייל: פון באַקאַנטן אַרב.-טוער זרבבל, דער רעזשיסאָר און אינסצעניזאַטאָר ד"ר מ. ווייכערט, דער לאַנג-יעהריגער טעאַטער-טוער און אָנפירער פון די ווילנער טרופּע מ. מאַזאָה.

בילעטען פון 50 גראָשען צו בעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער פילהאַרמאָניע.

סטאַרשי כירורגישער פעלדשער

י. סענדער

פּאָמאָרסקאַ 14, טעל. 62-83

פראָנט 2-טער שטאָק,

וועלכער האָט פּראַקטיצירט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל 14 יאָהר, נעמט אָן אַלע אַרט קראַנקע צו יעדע צייט

קוראַטאַריום

פאַר אָרטאָדאָקסישע מיטעל-שולען „חבצלת"

עלטערן, אַכטונג!

אַלע עלטערן, וואָס זייערע קינדער האָבען דאָס יאָהר געענדיגט די „בית-יעקב"-שולע און ווילען אַז זיי זאָלען ווייטער פאָרטזעצען זייערע למודים ווערען געבעטען צו קומען אין קאַנצעלאַריע פון דער „בית-יעקב"-שולע צעגעלניאַנאַ 3 דאָנערשטאָג ד. 14-טען שערפּיען פון 10–1 פאַרמ.

Dr. I. IZYGSON

צעגעלניאַנאַ 49 טעל. 122.60

צוריקגעקעהרט.

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראַ-טעראַפּיע

פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8–9½ פריה און 6—9 אָוונד. זונטאָג פון 9–1 מיטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75

ספּעצ. אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאַנאַ 25

טעלעפאָן 126-87

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונד.

בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע

· אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואַקלאַדקעס געגען פלאַט פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28, וו. 1, פון 5–7 אָוונד

כ"ער צענטראלעוו-צוזאמענפאר; ווישכאסלאוועץ

וועט פאדערן צוניפצורופען דעם סיים אנהויב סעפטעמבער

פאליטישע „דאזשינקעס"

וו א ר ש א (טעלעפאניש צום „לאדז. טאג.") נאכ'ן ראדאמער צוזאמענפאהר האט זיך אין די פאליטישע קרייזן פון ווארשא פערשפרייט א קלאנג, אז גלייכצייטיג מיט די „דאזשינקעס"-פייערונג אין ספאלא, וואס קומט פאר דעם 17 ד.ח. זאלען אויך פארקומען פאליטישע דאזשינקעס ביי וויטאס'ן אין ווישכאסלאוויץ.

אויפ'ן צוזאמענפאהר אין ווישכאסלאוויץ זאלען קומען די הויפט-פארשטעהער פון צענטראלעוו און עס זאל ענדגילטיג בעשטימט ווערען די ווייטערע טאקטיק פון צענטראלעוו.

אויפ'ן צוזאמענפאהר זאל אויך בעשלאסען ווערען ארויסצוטרעטען מיט א פעטיציע צום מלוכה-פרעזידענט וועגען צוניפצורופען א אויסערגעוועהנליכע סיים-סעסיע אין דער ערשטער העלפט פון סעפטעמבער. דעם דאזיגען פארשלאג זאלען אויך שטיצען די ענדעקעס.

אויב די דאזיגע קלאנגען זאלען זיך בעשטעטיגען, וועט עס בעווייזען, אז דער כיטרער פויער וויטאס נעמט שפילן די ערשטע פידעל אין צענטראלעוו.

מלוכה-פרעזידענט צוריק פון עסטלאנד

ג ד י נ י ע (טעלעפ.) היינט 8 פריה קומט אן די שיף „פאלאניא", מיט וועלכער דער מלוכה-פרעזידענט קעהרט זיך אום פון זיין רייזע פון עסטלאנד.

פרעמיער סלאוועק און מיניסטער סקלאדקאווסקי עהרען-פרעזעסען פון מזרח-יריד

ל ע מ ב ע ר ג. 12 (טעל.) פרעמיער סלאוועק און מיניסטער סקלאדקאווסקי האבען מסכים געווען איבערצונעמען דעם אמט אויף עהרען-פרעזעסען פון מזרח-יריד.

קאנדידאטען צום אינטערנאציאנאלען שידס-געריכט

ג ע נ ף, 12. אויגוסט. (ספ. צום „ל. ט") די פעלקער-ליגע האט פונאנדערגעשיקט צו אלע מלוכות א ליסטע מיט די נעמען פון די קאנדידאטען אויף ריכטער פון אינטערנאציאנאלען שידס-טריבונאל.

צווישען די קאנדידאטען געפינט זיך אויך איין פוילישער, פראפ. ראסטווארא-ראווסקי, רעקטאר פון קראקאווער אוניווערזיטעט. די קאנדידאטור פון פראפעסאר ראסטוואראווסקי איז רעקאמענדירט געווארען פון 7 מלוכות, דערונטער טשעכיען, פראנקרייך, ענגלאנד און אנדערע.

פרעז. היבער ראטעוועט די פויערים

וו א ש י נ ג ט א ן, 12. אויגוסט (ספ.) פרעזידענט הובער האט בעשלאסען צו נעהמען אורלויב, ווייל ער וויל אנפיהרען מיט דער אקציע צו ראטעווען די לאנדווירטשאפט.

שטאטיש טעאטער צעגעלניאנא — 63 —

גאסטראלן פון דער ווילנער טרופע יאהר XV אנפ. מ. מזאה

היינט מיטוואך, ד. 13-טען אויגוסט 8.45 אווענט צום לעצטען מאל

ביינאכט אויפן אלטען מארק

מארגען דאנערשטאג ד. 14-טען אויגוסט 8.45 אווענט

דער דבוק פון ש. אנ-סקי

דער פאר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון שטאטישן טעאטער פיעטריקאווער 74.

ליקווידירט א שטרייק אין א מלוכה'שען טארטאק

ט א מ א ש א ו. (טעלעפאניש) נעכטען איז ליקווידירט געווארען דער סכסוך צווישען די ארבייטער און דער דירעקציע פון מלוכה'שען טארטאק דינער מאמאשאו. די ארבייטער האט מען געשטעלט רעדוצירען די לוינען, געגען וואס זיי האבען זיך געגענגעשטעלט.

גענעראל-דעבאטע אויפ'ן רעוויזיאניסטען-קאנגרעס

פ ר א ג, 12. אויגוסט. (יטא) אין משך פון די ווייטערדיגע פערהאנדלונגען אויפ'ן רעוויזיאניסטען-קאנגרעס האט אנשטאט זשאבאטינסקי'ן ליכטהיים אפגעגעבען דעם מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, בראדעצקי'ן.

ליכטהיים האט פעסטגעשטעלט, אז בראדעצקי'ס רעדע האט נאכאמאל איבערצייגט די רעוויזיאניסטען, אז די ציוניסטישע עקזעקוטיווע געהט אויף דער ליניע פון ליבערסטען ווידערשטאנד. די רעוויזיאניסטען, האט ווייטער געזאגט ליכטהיים, זיינען ענטשלאסען צו פיהרען א זעלבסטשטענדיגע פאליטישע אקציע. ווייצמאן האט געדארפט רעזיגנירען פון זיין אמט. מיר גלויבען נישט, אז די עקזעקוטיווע וועט פעהיג זיין צו ענדערן איהר פאליטיק. דארף זי בעסער פון שטול, וועט מיר הויבען אן אונזער אקציע און נישט ארויסטרעטען געגען אונז מיט דראהונגען.

נאך ליכטהיים'ס רעדע האט זיך אנגעהויבען די גענעראל-דעבאטע, אין וועלכער עס איז הויפטזעכליך בעריהרט געווארען גראסמאנ'ס לאזונג וועגען אפשטעלען די געלד-זאמלונגען קרן א"י.

קלינגאוו און אנדערע דעלעגאטען שטיצען גראסמאנ'ס פארשלאג, דאגעגען די דעלעגאטען פון רומעניען און א"י זענען געגען דעם, ווייל דאס וועט שאדען ברענגען דעם ישוב.

צום סוף האט בראדעצקי אפגעגעבען א בעריכטונג אויף א ריהע צוואמען. וואס זענען געמאכט געווארען אין דער דיסקוסיע.

בעריכט פון דער מאנדאט-קאמיסיע אויף דער קומענדיגער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט

ג ע נ ף, 12. אויגוסט. (יטא) עס איז פעסטגעשטעלט געווארען דער סדר היום פון דער 60-טער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט. די סעסיע הויבט זיך אן דעם 5 סעפטעמבער. צווישען אנדערע פונקטן איז אויף דער טאגעס-ארדנונג די פראגע וועגען בעריכט פון דער מאנדאט-קאמיסיע וועגען א"י. דאגעגען געפינט זיך נישט אויף דער טאגעס-ארדנונג די פראגע וועגען בעריכט פון דער כותל-מערבי-קאמיסיע.

אמעריקאנער געזאנדטער שטודירט די לאגע פון די יודען אין סלאוואקיי

פ ר א ג. (יטא) דער אמעריקאנער געזאנדטער אין פראג, אברהם ראטעסקי איז אין דער בעגלייטונג פון גענעראל-קאנסולען און אטאשעס אפגעפאהרען אויף א שטודיום-רייזע איבער סלאוואקיי, כדי זיך צו בעקענען מיט די אינדוסטריעלע און עפענטליכע אונטערנעהמונגען. ווי דער „יטא"-פארשטעהער ווערט געוואויר, וועט זיך דער געזאנדטער ראטעסקי בעשעפטיגען מיט דער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין סלאוואקיי.

די פערספעקט'ווען פון די אראנזשען-פלאנטאציעס אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם. (יטא) דער לייטער פון לאנדווירטשאפטליכען דעפארטאמענט ביי דער ארץ-ישראל-רעגירונג קאלאנעל סאוויער האט פערעפענטליכט א בריף אין ארגאן פון די אראנזשען-פלאנטאטארען „הדר", אין וועלכען ער אונטערשטיצט דעם פארשלאג פון הדר וויטעלעם וועגען בילדען א קאאפעראציווע פון אראנזשען-פלאנטאטארען. קאל. סאוויער האלט, אז די צוקונפט פון די אראנזשען-פלאנטאציעס זענען גוטע, אויב זיי וועלען געפיהרט ווערען אויף מאדערנע יסודות די רווחים וועלען אפשר זיין קלענערע, אבער די פראדוקציע וועט זיך לוינען.

פראטעסטירטע וועקסלען טאר מען נישט בעשטייערן

אורטייל פון העכסטען אדמיניסטר. טריבונאל

דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל האט ארויסגעגעבען א וויכטיגען אורטייל, אז די צוויי-פעלהאפטע חובות, ווי פראטעסטירטע וועקסלען פון אזעלכע, וועמען עס איז אפילו נאך נישט ערקלערט געווארען אנ'אופאר לאשטיש און די עקזעקוציע פון וועקסעל-קרעדיט וואלט זיך נישט געלאזט דורכפיהרען צוליב דער בווזווילינקייט פון בעל-חוב (וואס וואלט נאך גורם געווען צו נייע קאסטען פון קרעדיטאר), דארפען נישט אונטערליגען קיין בעשטייערונג פון דער הכנסה.

אויף אזא אופן האט דער העכסטער טריבונאל אפגעווארפען די דעציזיע פון דער פינאנץ-קאמער און פינאנץ-מיניסטעריום בנוגע פראטעסטירטע וועקסלען, וועלכע קאנען עווענטועל נאך רעאליזירט ווערען.

דער אורטייל פון העכסטען טריבונאל האט א גרויסע בעדייטונג פאר'ן ווירטשאפטליכען לעבען, וואס איז היינט געשטראפט מיט דער פלאג פון פראטעסטירטע וועקסלען אויף שווערע מיליאנען זל.

ראדיא פראגראם

מיטוואך, דעם 13 אויגוסט

לאדז (233.8) 11,58 – 12.05 שעה צייכען; 12,05–13.20 גראמאפאן פליטען מוזיק; 13–12,30 פראגראם פאר קינדער; 13–13.15 פארטזעצונג פון דער גראמאפאן פליטען מוזיק; 13.15–13.20 פארלעזען פון טעגליכען פראגראם אין קינא און טעאטער-רעפערטואר; 16.15–17.10 גראמאפאן פליטען מוזיק (טר. פון ווארשא); 17.10–17.25 סקויטען-קאמוניקאט; 17.35–18 ראדיא-כראניק (טר. פון ווארשא); 18–19 קאנצערט פון ראדיא-ארקעסטער, 19–19.20 פערשידענעס; 19.20–19.45 גראמאפאן פליטען; 19.45–20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, פארלעזען פון פראגראם אויף דאנערשטאג, קאמוניקאטן און שעה-צייכן; 20–20,15 ראדיא פרעסע-זשורנאל (טראנסמיסיע פון ווארשא); 20.15–21 סאליסטען-קאנצערט (טר. פון ווארשא) 21–21.15 ליטעראריש פירטעל שעה; 22—22.15 פעליעטאן א. ט. „די סענטימענטאלע געשיכטע" 22,15–24 וועטער, פאליציי, ספארט און פ.א.ט. קאמוניקאטן, ווי אויך טאנץ-מוזיק פון ווארשעווער רעסטאראן „אזא".

—OSO—

בונט אין די פוזנער תפיסה

פייערלעשער בערוהיגן די צובונטעוועטע פאליטישע ארעסטאנטען

פ ו י ז ע ן, 12. אויגוסט (אג) אין דער פוזנער תפיסה, אין וועלכער עס געפינען זיך איצט פיל ארעסטאנטען, האט אויסגעבראכען א בונט. די ארעסטאנטען פאדערן מעהר ברויט און קארטאפעל. אין תפיסה-טייל, וואו עס האט אויסגעבראכען דער בונט, געפינען זיך 600 ארעסטאנטען. די ארעסטאנטען זאלען האבען אויסגעהאקט די שויבען, צובראכען די פענסטער-ראהמען און פערניכטעט די איינריכטונגען פון די קאמערן. פאליציי האט ארומגערינגעלט די תפיסה, אפשליסענדיג אלע רעדנע-בען-ליגענדיגע גאסען, אויס מורא, אז קאמוניסטען זאלען פון אויסען נישט אטאקירען די תפיסה.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס 100 ארעסטאנטען זענען איבערגעפיהרט געווארען אין א צווייטען טייל פון תפיסה-בנין, האבען זיך די צובונטעוועטע ארעסטאנטען נישט בערוהיגט. ערשט די אנגעקומענע פייערלעשער האבען מיט שפריצען וואסער אין די קאמערן בערוהיגט די צובונטעוועטע.

ארום האלבער נאכט איז איינגעטרעטען רוה.

געשטארבען דער יודישער לייטער פון מאסקווער מוזעאום

ד א נ צ י ג, 12. אויגוסט. (יטא) די לייטונג פון דאנציגער מוזעאום האט בעקומען א ידיעה פון מאסקווא, אז דארט איז געשטארבען אין עלטער פון 41 יאהר דער לייטער פון מאסקווער מוזעאום, דער בעקאנטער עטנאלאג בארוך מאקלאוו, א יוד.

לוין-פארבעריען ווערען 5-פאכיג בעשטייערט פון אומזאץ

מעמאריאל צום פינאנץ-מיניסטער

(§) די פארבעריי-בעזיצער ווערען שטארק בעעולה'ט צוליב'ן אנווענדען א 5-פאכיגע בעשטייערונג. די בערעכענונג איז אזא: פון דער פארבעריי גופא צאהלען זיי 2½ פראצ. שטייער, דערנאך נעהמט איבער די סחורה אין דער שפיגעריי, וואו זי ווערט פון דאס ניי בעשטייערט. דאן ווערט די סחורה בעשטייערט אין דער וועבעריי, אפרעטור און לסוף ביי די פאבריקאנטען.

דער פעראיין פון די פארבער האט דעריבער אויסגעארבייט א מעמאריאל צום פינאנץ-מיניסטער אונאפהענגיג דערפון פאהרט ארויס קיין ווארשא א ספעציעלע דעלעגאציע.

• • •

אומזאץ-שטייער

(וו) די פינאנץ-מאכט איז מודיע די צאהלער פון אומזאץ-שטייער, אז דעם 16. אויגוסט ענדיגט זיך דער טערמין פון איינצאהלען די קאנטא אויפ'ן חשבון פון אומזאץ-שטייער פאר'ן צווייטען קווארטאל 1930 פאר אונטערנעהמונגען, וואס פיהרען נישט קיין ריכטיגע האנדעלס-ביכער.

פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום

וועגען בעשטעלונגען אויף טעקסטיל-סחורות

צוליב דער אקציע, וואס האט דעם ציל צו שאפען בעסערע ענטוויקלונגס-בעדינגונגען פאר דער פוילישער וואל-פראדוקציע, האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום פעראָרדענט. אז אלע איהר אונטערליגענדע אמטען, מאגאזינען און אונטערנעהמונגען, זאלען בעת קאנקורסען אויף קארטעל.פערונגען אויף מונדירען פאר די בעאמטע, קויפען סחורות נאר פון היימישער פראדוקציע, אויף וועלכער עס מוז פארגעשטעלט ווערען א בעשטעטיגונג, ארויסגעגעבען דורך דער אקציען-געזעלשאפט „אינדוסטריע און וואל-האנדעל, פאלסקע רונא".

איינברעכער „ארבייטען" אדם-נאקעט מיט גראב-אייזענס אין פיעטרקאוו

און ווערען ארעסטירט אין לאדז

(§) מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר מיטגעטיילט וועגען דעם אונטערגראבען זיך פון גנבים אונטער דעם קאאפעראטיוו „פראצא" אין פעטריקאוו אויף פילסודסקי גאס 71.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט אז די גנבים האבען זיך נישט געוואלט אונטערגראבען אונטער'ן קאאפעראטיוו. זיי זענען נאר אויסען געווען אויסצוהאקען א וואנד פון קאאפעראטיוו, וואס גרענעצט זיך מיט א מאנופאקטור-לאגער. מחמת די איינברעכער איז געווען היים צו גראבען די ערד, האבען זיי זיך אויסגעטון אדם-נאקעט און געארבעט. ווען אנטלויפענדיג האבען זיי צומאל נישט בעוויזען מיטצונעהמען מיט זיך דאס אנטועכץ. און טאקע א דאנק די איבערגעבליבענע זאכען איז שוין געלונגען צו כאפען די איינברעכער. זיי זענען נעמליך לאדזער. זיי הייסען: טעאדאר וואזשניאק. 28 יאהר אלט (פזשעמיסלאווא 31) און דער 26-יעהריגער יאן לעשטשינסקי פון סקלאדאווא 13. ביידע האבען זיך מודה געווען און פערבראכען.

בוי-ארבייטער

האבען פאדערונגען צו דער רעגירונג

(§) דעם 17 ד. ח. וועט אין לאדז פארקומען א צוזאמענפאהר פון אלע פרעזעסען פון די בוי-ארבייטער-פעראיינען אין פוילען. ס'וועט אנגענומען ווערען א בעשלוס זיך צו ווענדען צו דער רעגירונג, אז אלע מלוכה'שע און קאמונאלע געביידעס, וואס ווערען געבויט, זאלען היי-יאהר פערענדיגט ווערען, כדי צו בעשעפטיגען די מאסען ארבייטסלאזע.

ווידער א געשלעג צווישן שכנים

(ב) צווישן די שכנים אויף קיאווסקע 10 איז נעכטען אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג. איינער פון זיי באלעסלאוו יאנאס האט בעקומען מיט א מעסער אין קאפ אריין און מ'האט איהם געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל אריין.

1 יאהר תפיסה

פאר פערשפרייטען קאמוניסטישע ליטעראטור

(וו) אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קרייז-געריכט זענען געזעסען דער 20-יעהריגער י. מ. פוטערמאן און דער 17-יעהריגער גרשון קאלטאן, ביי וועלכע מ'האט געפונען קאמוניסטישע אויפרופען. די אנגעקלאגטע האבען זיך נישט מודה געווען אין דער שולד. דאס געריכט האט קאלטאנ'ען פערמשפט אויף א יאהר פעסטונג און פוטערמאן איז בעפרייט געווארען.

פרוי פון גרויס-אינדוסטריעלער עמיל הערבסט

שווער-פערוואונדעט בעת אנ'אויטא-קאטאסטראפע

אונזער ווארשאווער קארעספאנדענט טעלעפאנירט אונז:

נעכטען אין אווענד איז שווער פערוואונדעט געווארען בעת אנ'אויטא-קאטאסטראפע די פרוי פון בעקאנטען לאדזער אינדוסטריעלער עמיל הערבסט, הויפט-אקציאנער פון דער פירמע שייבלער און גראהמאן און שייבלער'ס איינעם.

פרוי הערבסט איז געפאהרען מיט איהר אייגענעם אויטא קיין ווארשא קומענדיג אויפ'ן שאסע צווישען כאכאטשאוו און בלוניע, האט דער אויטא זיך אנגעשטויסען אין א בוים און זיך איבערגעקעהרט. דער אויטא איז צושמעטערט געווארען און פרוי הערבסט האט בעקומען שווערע וואונדען איבער'ן גאנצען קערפער. דאקטוירים האבען מורא, אז פרוי הערבסט זאל האבען בעקומען א מוח-ערשיטערונג.

די שווער-פערוואונדעטע איז מיט א צווייטען אויטא אפגעפיהרט געווארען קיין ווארשא, פון וואנען זי איז געבראכט געווארען קיין לאדז.

טיילוויזע בעסערונג אין לאדזער אינדוסטריע

איינציגע ציפערן, וואס ערלויבען אויף אנ'אפטימיסטישער אפשאצונג וועגען דער נאהנטסטער צוקונפט

דער לעצטער חודש אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע אין לאדז און סביבה בעווייזט, אז די לאגע האט זיך עטוואס פערבעסערט. צום מעהרסטען איז אריינגעטרעטען די ענדערונג צום בעסערן אין דער גרויסער בוימוואל-אינדוסטריע וועלכע האט פערגאנגענעם חודש בעשעפטיגט 45,885 ארבייטער און היינטיגע וואך בעשעפטיגט זי שוין 48,235 ארבייטער.

די „ווידזעווער מאנופאקטור" און „שייבלער-גראהמאן" האבען פערגרעסערט די פראדוקציע אויף 10 פראצ. אין די פאבריקען פון קאראל בוהלע איז צוגעקומען נייע 120 ארבייטער, אייזענבראון—200 ארבייטער, האפריכטער—100 ארבייטער, קעסטענבערג—120 ארבייטער, קרושע און ענדער—150 ארבייטער, י. ק. פאזנאנסקי—160 ארבייטער, שטיינערט—110 ארבייטער. שטיי-גערט'ס פאבריק, וועלכע איז אינגאנצן געווען געשלאסען, ארבייט אויך שוין איצט און בעשעפטיגט 120 ארבייטער.

א גרעסערע סטאביליזאציע אין דער פראדוקציע ווייזען ארויס די קאמגארן-שפינערייען. אין דער פאריגער וואך האבען זיי בעשעפטיגט 4815 ארבייטער, איצט 4955.

לאָדז
13 אויגוסט 1930
זון אויפֿג. גג: 4.16
זון אונטערג. אנג: 7.01
מיטוואָך, י"ט מנחם-אב תר"ץ
פ' עקב

טאָג-כראָניק

10000 איינשפּריצונגען געגען טיפֿוס

געגען טיפֿוס-אימפּונגען זענען ביז איצט אין לאָדז דורכגעפֿיהרט געוואָרען ביז 10 טויזענד פּערזאָנען. די אימפּונגען ווערען נאָך געמאַכט מאַסענווייז, אומזיסט.

דאָס כאַינער שעכט-הויז נישט פּערזיגעלט

אַזוי ווי דער אופּאַדלאָשטש אויף יוסף בלאַט, דער בעזיצער פֿון כאָינער שעכט-הויז, איז נישט חל אויף בלאַט'ס שותּף רובין, וועלכער איז אַריינגעטרעטען אין שותּפֿות ערשט ד. 1 יוני ד. י., איז דאָס כאָינער שעכט-הויז נישט פּערחתמ'עט.

קאָנפֿיסקאַט

די לאָדזער „עכאָ וויעטשאָרני“ איז נעכטען קאָנפֿיסקירט געוואָרען צוליב דעם, וואָס זי האָט פּערעפֿענטליכט געג. ראַדאַ'ס אויפֿרוף צו די לעגיאָניסטען אויפֿ'ן ראַדאָמער צוזאַמענפֿאָהר;

מיליטערישע רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1912

הויבט זיך אָן דעם 1-טען סעפּטעמבער

(וו) איבער די מויערן פֿון אונזער שטאָט זענען נעכטען פֿונאַנדערגעקלעפּט געוואָרען פֿעראָרדנונגען וועגען דער רעגיסטראַציע פֿון יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1912. צו דער רעגיסטראַציע בעלאַנגען אַלע פּוילישע בירגער, וואָס וואוינען אין לאָדז.

אין מיליטעריש-פּאָליצייאישען ביוראָ פּיעטריקאָווער 212 דאַרפֿען זיך רעגיסטרירען ד. 1. סעפּטעמבער אַלע, וואָס וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון 1 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט A ביז G; ד. 2. סעפּטעמבער דאַרפֿען זיך רעגיסטרירען פֿון 1. קאָמיסאַריאַט — H Ch I J K L Ł;

דעם 3. סעפּטעמבער פֿון 1 קאָמיסאַריאַט — M N O P R S T;

דעם 4. סעפּטעמבער פֿון 1. קאָמיסאַריאַט — Sz T U W Z Ż;

דעם 5. סעפּטעמבער פֿון 2. קאָמיסאַריאַט — A ביז N איינשליסליך; ד. 6. סעפּטעמבער פֿון 2. קאָמיסאַריאַט פֿון O ביז Ż; דעם 8. סעפּטעמבער פֿון 3. קאָמיסאַריעט — A B C D; 9. סעפּטעמבער פֿון 3. קאָמיסאַריאַט — E F G; 10. סעפּטעמבער פֿון 3. קאָמיסאַריאַט — H Ch I J K; ד. 12. סעפּטעמבער פֿון 3. קאָמיסאַריאַט — P R;

ד. 13. סעפּטעמבער פֿון 3. קאָמיסאַריאַט — S Sz; ד. 15 סעפּטעמבער 3. קאָמיסאַריאַט T U W; 16. סעפּטעמבער 3. קאָמיסאַריאַט Z Ż;

דעם 17. סעפּטעמבער פֿון 4. קאָמיסאַריאַט — A B C D E F G; 18. סעפּטעמבער 4. קאָמיסאַריאַט — H ביז Ł; 19. סעפּטעמבער 4. קאָמיסאַריאַט — M ביז S; ד. 20. סעפּטעמבער פֿון 4. קאָמיסאַריאַט פֿון Sz ביז Ż

ד. 22. סעפּטעמבער פֿון 5. קאָמיסאַריאַט — A B C D E; ד. 23. סעפּטעמבער פֿון 5. קאָמיסאַריאַט — F G H; ד. 24. סעפּטעמבער 5. קאָמיסאַריאַט — Ch I J K; ד. 25. סעפּטעמבער — L ביז P;

26. סעפּט. — R S Sz T;

27. סעפּט. — U W Z Ż;

29. סעפּט. — פֿון 6. קאָמיסאַריאַט — A ביז Ż;

ד. 1. סעפּטעמבער פֿון 7. קאָמיסאַריאַט — A B C D E F;

ד. 2. סעפּט. — G ביז K;

ד. 3. סעפּט. — L ציז P;

ד. 4. סעפּט. — R ביז U;

ד. 5. סעפּט. — W Z Ż.

ד. 6. סעפּט. פֿון 8. קאָמיסאַריאַט — A ביז G;

ד. 8. סעפּט. — H ביז M;

ד. 9. סעפּט. — N Sz;

ד. 10 סעפּט. — T ביז Ż.

דעם 11. סעפּטעמבער פֿון 9 קאָמיסאַריאַט — A ביז L איינשליסליך;

ד. 12. סעפּט. — L ביז Ż.

ד. 13. סעפּטעמבער פֿון 10. קאָמיסאַריאַט — A ביז J איינשליסליך;

ד. 15. סעפּט. — N ביז Ż.

דעם 16. סעפּט. פֿון 11. קאָמיסאַריאַט — A ביז J;

ד. 17. סעפּט. — K ביז P;

ד. 18. סעפּט. — R ביז Ż;

ד. 19. סעפּט. פֿון 12. קאָמיסאַריאַט פֿון A ביז J;

ד. 20. סעפּטעמבער — N ביז Ż

ד. 22. סעפּט. פֿון 13. קאָמיסאַריאַט פֿון A ביז K;

ד. 23. סעפּט. — L ביז S;

ד. 24. סעפּט. — Sz ביז Ż

דעם 25. סעפּטעמבער 14. קאָמיסאַריאַט — A ביז G;

ד. 26. סעפּט. — H ביז Ł;

ד. 27. סעפּט. — M ביז S;

ד. 29. סעפּט. — Sz ביז Ż.

צו דער רעגיסטראַציע מוזען די 1912-ער מיטנעמען פּעסער, אָדער מעטריקעס צוזאַמען מיט בעשטעטיגונגען און פֿאָטאָגראַפֿיעס, אַז זיי זענען דיזעלביגע. עס מוז אויך מיטגענומען ווערען אַ שול-צייגניש, אָדער אַ האַנדווערקער-צייגניש, עווענטועל בעשטעטיגונגען פֿון צעך.

עס דאַרפֿען זיך אויך רעגיסטרירען 1912-ער, וועלכע וואוינען אין לאָדז און קאָנען זיך נישט אויסלעגיטימירען מיט אַ דאָקומענט פֿון אַ פֿרעמדע מלוכה

לאָדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

און דער האַנדעלס-אָפּמאַך מיט טשעכיען

אין די לאָדזער ווירטשאַפֿטליכע ספֿערען האָט אַרויסגערופֿען אַ בעאונרוהיגונג דער פֿאַקט, וואָס דער טשעכיש-רומענישער האַנדעלס-אָפּמאַך זעהט פֿאָר אַ רייה צאָל-פֿערלייכטערונגען ביים אימפּאָרט פֿון טשעכישע טעקסטיל-אויסאַרבייטונגען קיין רומעניען. ביז איצט איז בלויז לאָדז געווען פּריווילעגירט ביים עקספּאָרט פֿון טעקסטיל-סחורות קיין רומעניען.

געהיימניספֿולע זשאָקייען פֿערפֿאָלגען אַ 14-יעהריג מיידעל איז אַ האָטעל

(ב) מיט אַ פּאָר טעג צוריק איז פֿערשוואונדען געוואָרען פֿון דער היים די 14-יעהריגע ליזאַ פּעטערס (קראַקוס-גאַס 27). די קרובים האָבען זי אַרומגעזוכט עטליכע טעג און ענדליך זי געפֿונען אויף דער גאַס. דאָס מיידעל האָט דאַן דערצעהלט עפּעס אַ געהיימניספֿולע געשיכטע מיט זשאָקייען, וואָס האָבען זי פֿערשלעפּט אין האָטעל „פּאָלסקי“.

מיט 4 טעג צוריק איז דאָס מיידעל ווידער פֿערשוואונדען געוואָרען פֿון דער היים. די עלטערן האָבען וועגען דעם געמאָלדען דער פּאָליציי, וועלכע האָט אָפּגעפֿונען דאָס מיידעל און זי געבראַכט צו די עלטערן.

אין דער היים האָט דאָס מיידעל בעקומען אַ שטאַרקען נערווען-אַטאַק און מ'האָט נאָר פֿון איהר געקענט אַרויסבעקומען, אַז עפּעס געהיימניספֿולע זשאָקייען פֿערפֿאָלגען זי.

די אויספֿאָרשונגס-מאַכט האָט איבערגענומען דעם ענין אין איהרע הענד, כדי צו דערגעהען, וויפֿיל אמת עס איז אין דער מעשה און ווער עס זענען דאָס די געהיימניספֿולע זשאָקייען.

אַבלאַוועס אין לאָדזער אונטערוועלט

(§) די לעצטע נאַכט האָט פּאָליציי דורכגעפֿיהרט אַבלאַוועס איבער אַלע פֿערדעכטיגע מלינה'ס און אַרעסטירט 5 פּערזאָן אָהן דאָקומענטען.

די אַבלאַוועס שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע רציחות אין לאָדזער אונטערוועלט.

דער נעכטיגער פוסבאַל-מעטש

„הכח“ (ווין) ל.ט.ס.ג. 2:2 (1:2)

דער נעכטיגער מאַטש צווישען ווינער „הכח“ מיט „ל.ט.ס.ג.“ האָט נישט אַרויסגערופֿען יענעם געוואַלדיגען אינטערעס, ווי מיט 4 יאָהר צוריק, ווען „הכח“ איז געווען אין פֿולען גלאַנץ.

דאָס שפּיל איז געווען זעהר אינטערעסאַנט. כאָטש די „הכח“-מאַנשאַפֿט איז געווען מיד פֿון דער ווייטער רייזע, האָט זי געהאַט אַ לעבעדיגע איבערגעוויכט. דער רעזולטאַט 2:4 פֿאַר „הכח“ וואָלט געווען ריכטיגער. „הכח“ האָט אַרויסגעוויזען אויף דעם מאַטש אַ שעהן טעכניש שפּיל, וואָס איז אָבער ווייניג פּראָדוקטיוו. שולדיג דערין איז טיילווייז אויך די האַלטונג פֿון ריכטער ה' אַטאַ.

דאָס שפּיל הויבט אָן „הכח“ און פֿיהרט אַדורך אַ רייה אָנגריפֿען, נאָך אָהן רעזולטאַט, דאַנעגען געלינגט ל. ט. ס. ג. און די צוואַנציגסטע מינוט צו שיסען דורך פּוינט'ן אַ טויער. „הכח“ פֿערדאָפּעלט דעם אָנגריף און שיסט ביז צו דער פּויזע צוויי טויערען דורך מויזנער'ן.

אין דער צווייטער העלפֿט, נישט קוקענדיג אויף דעם איבערגעוויכט פֿון „הכח“, געלינגט ל.ט.ס.ג. אויסצוגלייכען דעם רעזולטאַט.

אויסגעצייכענט האָבען זיך: פֿון „הכח“ — מויזנער, שטרוים, פֿעלדמאַן און פֿישער II, פֿון ל.ט.ס.ג. — פּאַלקאָווסקי און קרוליק.

צושויער — בערך 3000

היינט דיספּוט איבער „קדוש-השם“

שוין לאַנג איז ביי אונז אין שטאָט נישט געווען קיין פֿאָרלעזונג. אין וועלכע ס'זאָלען זיך בעטייליגען אַזעלכע אויטאָריטעטען, ווי ס'זענען די אָנטייל-נעמער אין היינטיגען דיספּוט איבער ש. אש'ס „קדוש-השם“.

אין דיספּוט נעמען אָנטייל זרבבל, ד"ר ווייכערט און דיר. מאַזאַה, און דאָס גיט די זיכערקייט אַז די דיסקוסיע וועט געפֿיהרט ווערען אויף דער געהעריגער הויך.

דער דיספּוט קומט פֿאָר אין זאַל פֿון „פֿילהאַרמאָניע“.

גנבה אין „פּלוטאָס“

פֿאַר 1000 זל. שאָקאָלאַד

(§) אַ פּאָליציי-פּאַטרול האָט אויף פּיעטריקאָווער גאַס אין מיטען נאַכט בעמערקט פֿאָהרען אַ דראָשקע מיט 2 פֿערדעכטיגע פּאַסאַזשירען. די פּאָליציאַנטען האָבען זיך אַריינגעזעצט אין אַן אויטאָ און נאָכגעפֿאָהרען די דראָשקע, וועלכע האָט זיך געלאָזט אין גאַלאָפּ. אין מיטען פֿאָהרען זענען די פּאַסאַזשירען פֿערשוואונדען. אין דער דראָשקע נומער 474 איז געלעגען שאָקאָלאַד פֿאַר 1000 זל. און אַ ברעכשטאַנג. די שאָקאָלאַד שטאַמט פֿון אַ גנבה אין געשעפֿט „פּלוטאָס“ פּיעטריקאָווער 79.

אַנ'אוצר מיט גאָלדענע רוסישע אימפּעריאַלען

דעם אוצר זאָל מען האָבען בעהאַלטען אין יאָהר 1914 ווען עס איז אויסגעבראָכען די וועלט-מלחמה. גאַנץ פּאַביאַניץ איז איצט געוואָרען „גאָלדגרעבער“

(ב) פּאַביאַניץ געהט אויף רעדלעך. מענשען האָבען פֿערהאַקט טיר און טויער פֿון די געשעפֿטען. דער שניידער האָט אָוועקגעלייגט די נאָדעל און דער שוסטער דעם האַמער און מ'לויפֿט, ווי אין שלום עליכם'ס קאַסרילעווקע זוכען אַנ'אוצר.

וואָס מיר קרוזים. ווער מיר שטייערן, ווען מיר וועקסעל-פּראָטעסטען — אין שטאָט איז בעגראָבען אַנ'אוצר מיט כמה אלפים גאָלדענע רענדלעך, עכטע רוסישע גאָלדענע אימפּעריאַלען מיט'ן אמת'ען פֿאָנישען קלאַנג.

דעם אוצר, זאָגט מען, זאָל עמיץ האָבען בעגראָבען אין יאָהר 1914, ביים אָנהויב פֿון דער וועלט-מלחמה. לויפֿען יודען און גויים מיט שפּאָדלען און ט'גראָבט, און מ'צעאַקערט די גערטנער און פֿעלדער, אַזוי אַז גאַנץ פּאַביאַניץ איז שוין היינט פֿול מיט גריבער, און דעם אוצר האָט מען אַלץ נאָכנישט געפֿינען.

געלט'ען האָט זיך און שטאָט פֿער־שפּרייט אַ קלאַנג, אַז אין די גערטנער פֿון די 2 דייטשען קנאָבעל און האַינץ, הינטער פּאַביאַניץ, האָט מען געפֿינען עטליכע גאָלדענע רענדלעך און דערביי אַנ'אַלט פֿערגרעלטע צעטעלע מיט דער אויפֿשריפֿט: אין דעם גאָרטען איז בעהאַלטען געוואָרען אַנ'אוצר אין יאָהר 1914. איז גאַנץ פּאַביאַניץ אַרויסגעלאָפֿען אין גאָרטען אַריין אויסגראָבען דעם אוצר, גראָבט מען נאָך ביז היינט. און מ'קריגט זיך, מ'דינגט זיך, מען מאַכט שוין בעצייטענס פּלענער, וואָס מען וועט טון מיט דעם אוצר. און אַפֿילו דער פּאַביאַניצער מאַגיסטראַט גרייט שוין אויך צו אַ גאַנצע רייה פּראָיעקטען, צו בעגליקען די שטאָט פֿאַר'ן געלד, וואָס וועט געפֿינען ווערען אינ'ם בעהאַלטענעם אוצר.

הכלל, אַנ'אמת'ער „אוצר“, ווי אין שלום עליכם'ס „גאָלדגרעבערס“.

———:0:———

ווידער גרויסע פֿאַבריקס-שרפה

1 אַרבייטער בעקומען שווערע בראַנד-וואונדען

אין דער רייסעריי פֿון גאַלעווסקי'ס טעקסטיל-פֿאַבריק (נאָוואָ-סענאַטאָרסקאַ 25) איז נעכטען אַרום 7 פֿריה אויסגעבראָכען אַ שרפה. דער אַרבייטער טשעסלאַוו שימטשאַק (וואָלטשאַנסקאַ 260) האָט בעקומען שווערע בראַנד-וואונדען.

די אָנגעקומענע פֿייערלעשער האָבען די שרפה איינגעלאָשען.

פֿאַר שרייבען אין צייטונגען עטליכע שורות קריגען זיי שווערע טויזענדער דאָלאַרען אַ וואָך

געוועזענער אַמעריקאַנער פּרעזידענט קולידזש בעקומט צוויי דאָלאַר פֿאַר אַ וואָרט און שרייבט צוויי הונדערט ווערטער אַ טאָג. — די ריזיגע סומען, וואָס די דאָזיגע שרייבער פֿערדינען אָן „ער זייט“ פֿון ראַדיאָ, פֿילם און רעוויע.

עס איז פֿאַר קיינעם קיין סוד נישט געווען, אַז די פּאָפּולערע שרייבער און די ענגלישע אַמעריקאַנער צייטונגען, קריגען זעהר אַ סך געלד. מען האָט אָבער קיינמאָל נישט געוואוסט די גענויע סומען, וואָס זיי קריגען. ערשט איצט, ווען דער געוועזענער אַמעריקאַנער פּרעזידענט, קאַלווין קולידזש, איז אויך אַריין אין דער סעריע שרייבער, און מען האָט אָנגעהויבען רעדען וועגען דעם וויפֿיל ער קריגט פֿאַר זיין שרייבעריי, האָט מען זיך שוין אויך דערוואוסט, וויפֿיל אַנדערע קריגען.

קולידזש האָט איצט בעשטעטיגט די מיינונג, וואָס מען האָט וועגען איהם געהאַט, ווען ער איז געווען דער פּרעזידענט פֿון די פֿעראייניגטע שטאַאַטען. דעמאָלט האָבען אַלע געזאָגט, אַז אַ וואָרט איז ביי איהם מיט גאָלד צוגלייך. אָבער אויב דעמאָלט איז דאָס געווען אַ ביסעל אַ גוזמא, ווייל דער געוועזענער פּרעזידענט, דער „גרויסער שווייגער“, קריגט איצט נישט ווייניגער, ווי צוויי דאָלאַר אַ וואָרט פֿאַר זיין שרייבעריי, און ער שרייבט יעדען טאָג נישט ווייניגער, ווי הונדערט און פֿופֿציג און נישט מעהר ווי צוויי הונדערט ווערטער.

דאָס הייסט, אַז פֿאַר די גרויסע חכמות, וואָס ער זאָגט אַרויס און פֿאַר די „אָריגינעלע“ מיינונגען, וואָס ער דרוקט אויס, קריגט ער אַנ'ערך פֿון פֿיר הונדערט דאָלאַר אַ טאָג, צוויי טויזענד מיט פֿיר הונדערט דאָלאַר אַ וואָך.

ווען ער איז געזעסען אין „ווייסען הויז“ אין וואַשינגטאָן, האָט ער אַזוי פֿיל נישט געקראָגען; דעמאָלט זענען זיינע שכירות געווען נישט מעהר ווי פֿינף און זיבעציג טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר.

מיינט איהר דאָך אפֿשר, אַז קולידזש איז דער גרעסטער פֿערדינער אין דער שרייבערישער פּראָפֿעסיע? האָט איהר אַ טעות. ער איז בלויז דער דריטער אין דער רייהע פֿון די גרויסע פֿערדינער. און דאָס פֿערדריסט איהם אודאי נישט ווייניג, ווייל זינט ער איז געווען דער פּרעזידענט פֿון יענער גרויסער מדינה האָט ער ביי זיך געפּועל'ט, אַז ער דאַרף אין אַלעם זיין דער ערשטער...

אָבער דער ערשטער אויפֿ'ן צעטעל אין דעם פֿאַל איז אַרטור בריסביין. ער קריגט נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי 250 טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר פֿאַר זיין טעגליכען אַרטיקעל, אין וועלכען ער דרוקט אויס קורצע מיינונגען וועגען די פּאַסירונגען פֿון טאָג. און מאָמער איז דאָס נאָך ווייניג. איז ער נאָך אַ שותּף מיט זיין בעל-הבית וויליאַם רענדאָלף הוירסט אין אַנדערע געשעפֿטען, וואָס קעהרען זיך נישט אָן מיט זיין זשורנאַליזם, און דאָס טראָגט איהם אויך אַריין אַ גאַנץ הויבשע מטבע יעדען יאָהר.

דער צווייטער אויפֿ'ן צעטעל איז וויל. ראַדזשערס, וועמען די ניו-יאָרקער „טיימס“ דרוקט יעדען טאָג אין אַ קעסטעלע אויף דער ערשטער זייט. ראַדזשערס שרייבט יעדען טאָג ניט מעהר ווי צוואַנציג, אָדער עטליכע און צוואַנציג שמאָלע שורות, און דערפֿאַר קריגט ער אַזוי גרויס, ווי דריי טויזענד דאָלאַר אַ וואָך.

ראַדזשערס'עס קורצע בעמערקונגען וועגען וועלטליכע פּאָליטישע געשעהענישען, און אויך וועגען קלייניגקייטען, זענען אָפֿט מאָל זעהר שאַרף און וויציג; מיט איין וואָרט, אָדער מיט איין פֿראַזע טרעפֿט ער אַמאָל אין דער זיבעטער ריפּ, און מעהרסטענטהיילס האַלט ער זיך אין איין אומרוהיגען; אַמאָל איז ער אין קאַליפֿאָרניע, אַמאָל איז ער אין מעקסיקאָ, אַמאָל פֿערוואַרפֿט עס איהם קיין לאָנדאָן, אַמאָל שפּאַרט ער אָן אין ניו-יאָרק, און אַמאָל פֿליהט ער שוין אין אַן אַעראָפּלאַן צוריק קיין קאַליפֿאָרניע און דאָרטען מאַכט ער פֿילמס, אין וועלכע ער שפּילט געוועהנליך די הויפּט-ראָלע, און — ער קריגט דערפֿאַר אויך שווערע מיליאָנען...

וויל. ראַדזשערס האָט אַ נאַטירליכען הומאָר, און איינע פֿון די ווילדעסטע זאַכען איז זיין שרייבען און דאָס, וואָס ער איז אַ מייסטער זיך צו פּאַסען קורץ און שאַרף. און זיינע קעסטלעך, וואָס ווערען יעדען טאָג געדרוקט אין עטליכע צייטונגען, דאַרף ער נישט אַריינשטעקען קיין סך געדאַנקען און קיין סך אַרבייט; ער נעהמט איין געדאַנק און דרוקט איהם אויס אויף אַ וויציגען שטייגער, און דערפֿאַר קריגט ער דריי טויזענד דאָלאַר אַ וואָך. און דאָס איז בלויז אַ טייל פֿון זיינע פֿערדינסטען, ווייל פֿון די פֿילמס מאַכט ער אויך אַ סך געלד.

דער דריטער אויפֿ'ן צעטעל — ווי ס'איז שוין פֿריהער דערמאָנט געוואָרען — איז דער געוועזענער פּרעזידענט קאַלווין קולידזש. ער קריגט מיט זעקס הונדערט דאָלאַר אַ וואָך ווייניגער ווי ראַדזשערס. דערפֿאַר האָט אָבער קולידזש דעם כבוד, וואָס זיין קעסטעלע דרוקט זיך (אין דער „העראַלד טריביון“) אויף דער ערשטער זייט, בעת ראַדזשערס'עס קעסטעלע דרוקט זיך (אין „טיימס“) אין דער צווייטער אָפּטיילונג.

אָבער אויף קולידזש'ן קען מען זיך פֿערלאָזען; ער וועט זיך אודאי נאָך אַרויפֿאַרבייטען; נאָך אַלעמען איז ער דאָך נאָך אַ „גרינער“ אין דער זשורנאַליסטישער שפּיל, און דער געוועזענער פּרעזידענט וועט נאָך אפֿשר אַמאָל ווערען אַ סענסאַציע אין מעטראָפּאָליטאַן אָפּערא-הויז...

דערביי וועט אפֿשר נישט שאַדען צו דערצעהלען אַ געשיכטע, וואָס איז ווייניג בעקאַנט:

מען האָט אַמאָל צו שאַליאַפּינ'ען געהאַט טענות, פֿאַרוואָס ער פֿערלאַנגט דריי טויזענד דאָלאַר פֿאַר איין אויפֿטריט. „אַפֿילו פּרעזידענט קולידזש קריגט נישט אַזוי פֿיל פֿאַר אַן אָוונט“, — האָט מען דעם גרויסען זינגער געזאָגט. דער גרויסער זינגער איז אָבער נישט נתפּעל געוואָרען און ער האָט געענטפֿערט אַזוי: „טאַק פּוסקאַי קולידזש וואָס ספּאָיאָט“! (טאָ זאָל קולידזש פֿאַר אייך זינגען).

געקלונגען האָט דאָס דעמאָלט, ווי אַ וויץ. אָבער איצט קען זיך אַמאָל אויסדרעהען אַזוי, אַז דאָס זאָל נאָר קיין וויץ נישט זיין. הער ווייסט, אפֿשר וועט נאָך טאַקע קומען אַ צייט, ווען קאַלווין קולידזש וועט זינגען אויך... אָט אַזאַ מטבע האָט שוין די קונסטלערישע וועלט: מען דאַרף אין איהר אַריינטרעטען נאָר מיט איין פֿוס, דאָס איבעריגע קומט שוין פֿון זיך...

דער פֿירטער אויפֿ'ן צעטעל פֿון די גרויסע פֿערדינער איז אָר. מעקינטאַיר. ער קריגט פֿאַר זיין שרייבען 1.500 דאָלאַר אַ וואָך.

נעבעך!

דער פֿינפֿטער אויפֿ'ן צעטעל איז וואָלטער ווינטשעל, (אַ יוד), וואָס קען קיין יודיש נישט און איז ווייט פֿון יודישען לעבען, שרייבט יעדען טאָג אַ שפּעלטעל, וואָס בעשטעהט מעהרסטענטיילס, פֿון קורצע בעמערקונגען און רכילות'דיגע איבערצעהלונגען, פֿערמישפּט ער זיך מיט דער זון און מיט דער לבנה און רייבט זיך אָן מיט וועמען מ'מאַכט זיך נאָר, און דערפֿאַר קריגט ער פֿינף הונדערט דאָלאַר אַ וואָך.

דאָס איז אָבער בלויז „גלאַט אַזוי“, אויף הוצאות קטנות, ווי מען זאָגט. דער זעלבער אַרטיקעל זיינער ווערט איבערגעדרוקט אין עטליכע און פֿערציג צייטונגען איבער'ן לאַנד, און אַרום און אַרום טראָגט דאָס איהם אַריין אַ חשבון פֿון טויזענד מיט צוויי הונדערט דאָלאַר אַ וואָך.

מיט אַזאַ סומע קען מען לעבען אין עושר און אין כבוד און מאַכען הנאה האָבען פֿון דער וועלט אויך. אָבער אייניגע זאָגען, אַז ווינטשעל איז אַ קאַרגער און אַז ער וואוינט אין אַ ביליגען האָטעל, וואו ער צאָהלט אינגאַנצען דריי דאָלאַר אַ טאָג...

אָבער אויב אַפֿילו וואָלטער ווינטשעל איז אַ קאַרגער, קען מען דאָס פֿערענטפֿערן דערמיט, וואָס ער איז אַמאָל געווען אַן אַקטיאָר... צווישען אַקטיאָרען איז קאַרגשאַפֿט אַ פּאָפּולערע שוואַכקייט... און ווינטשעל דאַרף זיך דערמיט אפֿשר גאָר נישט שעהמען; גרעסערע אַקטיאָרען פֿון איהם — זענען אויך געווען קאַרגע...

אויף וואָלטער ווינטשעל קען מען זאָגען, אַז ער רייסט זיך איין מיט דער וועלט לויט דעם טעלעפֿאָן-בוכעל. ווען ער שטעהט אויף אין דער פֿריה — אויב ער האָט זיך נאָר נישט געלעגט שלאָפֿען צו שפּעט — איז דער ערשטער געדאַנק זיינער: „מיט וועמען זאָל איך זיך היינט צוקריגען?“.. וועמען זאָל איך היינט פֿערפֿאָהרען אין דער זיבעטער ריפּ?“.. און ווען ער קען זיך נאָר נישט דערמאָנען קיין פּאַסיגען נאָמען, מישט ער אויף דאָס טעלעפֿאָן-ביכעל און די עטליכע נעמען, וואָס זיינע אויגען דערזעהען די ערשטע, זענען אין דעם טאָג די קרבנות... און זעהר אָפֿט טרעפֿט, אַז ער כאַפּט אָן ביי דעם משפּחה'דיגע דוקא אַזאַ מענשען, וואָס איז זיינער אַ פֿריינד פֿון דער ליטעראַרישער וועלט...

ער, דער שטענדיגער אָנפֿאַלער פֿון דער „דעילי מיראָר“ ווייסט, אַפּנים, נישט וואָס דער גרויסער רוסישער דיכטער אַלעקסאַנדער פּושקין האָט אַמאָל געזאָגט וועגען פֿריינדשאַפֿט און ליטעראַטור, בעת מען האָט איהם געפֿרעגט, פֿאַרוואָס ער לויבט די שוואַכע לידער פֿון זיינע פֿריינד. „פֿריינדשאַפֿט, — האָט דער קלוגער פּושקין געזאָגט — איז צו אונז פֿון גאָט אַליין געגעבען, די ליטעראַטור אָבער האָבען מיר צוזאַמענגעשטופּעוועט“.

דער זעקסטער אין דער רייה פֿון די גרויסע פֿערדינער אין דער זשורנאַליסטישער פּראָפֿעסיע אין אַמעריקע איז דער בערוהמטער מאַלאַנטפּולער העיוואוד בראַון. ער שרייבט אַ לענגערען אַרטיקעל אין „ניו יאָרקער טעלעגראַם“ יעדען טאָג; זיינע אַרטיקלען ווערען איבערגעדרוקט אין נאָך אַנדערע צייטונגען און אַרום און אַרום האָט ער דערפֿון אַ חשבון פֿון טויזענד דאָלאַר אַ וואָך.

מיט אַזאַ סומע קען מען אויך לעבען אין עושר און אין כבוד, און זיך פֿערגינען צו נעמען אַ טעקסי, ווען מען האָט נישט קיין חשק זיך צו שטופּען אין טראַמוואַי, אָדער ווען מען דאַרף אָפּפֿיהרען אַהיים אַ דאַמע, וואָס וואוינט אין דער זעלבער געגענד.

ווי איהר זעהט, אַלזאָ, קען מען אויסקומען מיט די שכירות, וואָס אַ פּאָפּולערע זשורנאַליסט קריגט אין די אַמעריקאַנער ענגלישע צייטונגען. אַפֿילו די זייטיגע הכנסות וואָס זיי האָבען — אַמאָל פֿון ראַדיאָ און אַמאָל פֿון רעקלאַמע — נעהמען אויך נישט צופֿוס.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

די רעוויזיע פון די גרעניצען מוז ברענגען צו מלחמה!

מיר האָבען שוין מעהרערע מאָל אָנגעוויזען, אַז די פּראָפּאַגאַנדע וועגען אַ רעוויזיע פון די גרעניצען בעדראָהט נישט אַזוי ווײַט די קוועסטיאָנירטע גרעניצען — ווי דעם וועלט-שלום בכלל.

דעם דאָזיגען געדאַנק האָט לעצטענס קאַטעגאָריש אונטערגעשטראָכען דער בערימטער דײַטשער פּאַציפיסט פּראָפ. פרידריך ווילהעלם פערסטער, איינער פון די, וואָס צוליב זײַער „דעמאָקראַטישן" שטענדיג צו זאָגען דעם אמת אין די אויגען אַרײַן, ווערט אָפּגעשטעמפּעלט אַלס פאַררעטער פון פאָטערלאַנד און מוז אָפּרוכטען(?) גלות. בעת דער וועלט-מלחמה איז דאָס געווען דער גרויסער שריפטשטעלער ראָמען ראָלאַן, הײַנט איז עס פערסטער, און אויב ער האָט נאָך ביז הײַנט נישט געהאַט דעם גורל פון ליבקנעכטען און ראַטענאַו, איז עס נאָר דערפאַר, וואָס די האַקענקרײַצלער און היטלעראָווצעס האָבען נישט די חוצפה צו „אַרבייטען" אין פראַנקרײַך אָדער אין שווייצאַריע. אין דעם לעצטען נומער פון זײַן אָרגאַן „די צײַט" שרײַבט דער דאָזיגער דײַטשער דענקער און פּובליציסט: „יעדע ענדערונג פון דער אייראָפּעאישער לאַנד-קאַרטע מעג עס אַפילו זײַן נאָר אויף איין אָרט אין אייראָפּע, מוז באַלד מיט זיך מיטשלעפּען אַ גאַנצע לאַווינע פון פאָדערונגען, קאָנפליקטען און אינטריגעס(?), אוּן מער(?) וועלכע עס וואָלט גאַנץ זיכער בעגראָבען געוואָרען דער שלום אין אייראָפּע.

קיינער צווײַפעלט נישט דערין, אַז דער ווערסײַלער טראַקטאַט האָט נישט ערלעדיגט אויף אַן אידעאַלען אופן אַלע טעריטאָריאַל-עטנאָגראַפישע פּראָבלעמען. עס איז אָבער אַ פאַקט, אַז יעדע עוולה, וואָס איז בעגאַנגען געוואָרען דורך די פרידענס-טראַקטאַטען איז אַ רעלאַטיווע. וואָרים וואָלט מען די דאָזיגע עוולה געגאַנגען אויסבעסערען וואָלט מען ווידער געמוזט בעגעהן אַ נאָך גרעסערע עוולה געגען צווייטען צד. אַלס קלאַסישער בײַשפּיל קאָן דאָ דינען דער ענין פון דאַנציגער קאָרידאָר. דער עטנאָגראַפישער מאָמענט פון דעם דאָזיגען קאָרידאָר, וועלכער רעדט אָהן שום צווײַפעל פאַר פּוילען, ווערט אויסגעמיטען(?) אין דער דיסקוסיע. פאַר דער אייראָפּעאישער דיסקוסיע שפּילען דאָ אַ ראָל אַנדערע אַרגומענטען פון די צדדים. דער דײַטשער אַרגומענט, וואָס ווײַזט אָן, אַז צוליב דעם קאָרידאָר איז אָפּגעריסען געוואָרען מזרח-פּרײַסען פון דעם איבריגען טייל דײַטשלאַנד. אין דער פּוילישער אַרגומענט, וואָס זאָגט, אַז אָהן דעם קאָרידאָר, וואָלט דאָס 30-מיליאָניגע פּוילען נישט געהאַט קיין צוטריט צום ים. דער ווערסײַלער טראַקטאַט האָט דאָ אָפּגעפּסקנ'ט לטובת פּוילען. דאָס איז געווען אַ זעהר גערעכטער אורטייל בלויז שוין צוליב דעם אַליין, וואָס דײַטשלאַנד האָט אַפילו פריער, ווי דער קאָרידאָר איז איבערגעגעבען געוואָרען צו פּוילען, אַלע פאַרבינדונגען מיט איהר מזרח-פּרײַסישער פּראָווינץ, און פּוילען וואָלט אָהן קאָרידאָר פּאַקטיש געווען אָפּגעשניטען פון ים. און אויב אַפילו מ'זאָל זיך געפינען אין דער ראָל פון אַ נייטראַלען אָבסערוואַטאָר, וואָס איז נישט דירעקט פאַראינטערעסירט אין פּוילען אָדער אין דײַטשלאַנד, וואָלט מען אויך געמוזט קומען צום אויספיהר, אַז מיט'ן אָפּנעמען דעם קאָרידאָר צו דײַטשלאַנד וואָלט די עולה נישט פאַרבעסערט געוואָרען, נאָר מען וואָלט זי בלויז אַוועקגערוקט אויף אַ צווייטען שטח.

די עולה (די בלומרשטע) וואָלט נישט פאַרבעסערט געוואָרען, מען וואָלט נאָר טראַנספּלאַנטירט. נאַטירליך וואָלט עס געווען לטובת דײַטשלאַנד, אָבער אייראָפּע וואָלט דערפון קיין שום נוצען נישט געהאַט. פערקעהרט: פאַר אייראָפּע וואָלט דאָס נאָר געווען אַ סיגנאַל צו אַנדערע רעוויזיאָניסטישע לאָזונגען — אַ סיגנאַל פון אינטריגעס, פון העצעס און פון מלחמה-פּראָוואָקאַציעס.

דאַרף דעריבער נישט זײַן קיין ספּעציעלער פרײַנד פון פּוילען, עס איז גענוג נאָר בלויז צו זײַן אַ פרײַנד פון'ם שלום — אַזוי ווי עס איז דער דײַטש פערסטער, — אַז מען זאָל זיך אַקעגענשטעלען מיט דער גאַנצער קראַפט און ענערגיע געגען אַלע אַרט לאָזונגען און רעוויזיאָניסטישע פּראָגראַמען.

דער וועג פון שלום איז נישט דער וועג פון די גרעניצען-רעוויזיעס, נאָר פון געמיינזאַמער צוזאַמענאַרבייט. דער וועג פון שלום איז יענער וועג, וואָס ווײַזט, אַז מען דאַרף רעווידירען [illegible] רעוויזיעס. „דער שלום מוז [illegible] דורך דער גערעכטיגקייט", זאָגט [illegible] פּאָליטיקער(?).

נאַטירליך זענען פאַראַן מענשען, וואָס זאָגען — די זאַלעסקי'ס, פּאָליטיקאַ'ס(?) און בענעשעס איז זיך לײַכט צו רעדען. זיי זענען די פאַרשטעהער פון די זאַטע, צופרידענע מלוכות, די וועלט-מלחמה האָט זיי געגעבען אַלץ, וואָס זיי האָבען נאָר געקענט פאַרלאַנגען און דעריבער ווילען זיי דערהאַלטען דעם שלום, כדי מען זאָל זיי [illegible] אַוועקנעמען. צוליב דעם מאַכען מיר צוטירען דעם דײַטש פערסטער, וועלכער איז טויזענד מאָל אַ בעסערער דײַטש און פּאַטריאָט, ווי די אַלע העלדען פון די האַקענקרײַצלער [illegible]. די אויפריכטיגע ווערטער [illegible] זאָגען נישט בלויז זאַלעסקי און [illegible] נאָר אַלע אמת'ע אייראָפּעער, בתוכם אויך דײַטשען. אויב למשל [illegible] און פּאָליטיקער זאָגען זיך [illegible] געגען די רעוויזיעס פון די גרעניצען, קאָן מען זיי אפשר חושד זײַן [illegible] איסטישע כוונות. אויב אָבער עס קומט אַזאַ פילאָזאָף און פּובליציסט, ווי דער דײַטש פערסטער אין פראַנקרײַך [illegible] שטרענג די רעוויזיאָניסטישע לאָזונגען, ווײַל זיי זענען געפעהרליך פאַר'ן [illegible], קאָן מען שוין דאָ נאַטירליך נישט [illegible] זײַן אין נאַציאָנאַלען עגאָאיזם. [illegible] מוזען זאָגען אַלע אויפריכטיגע פרײַנד פון שלום אין אייראָפּע.

דר. וו. בערקעלהאַמער

יודישע קהלה אין בודאַפּעשט ווערט קלענער צוליב די... געמישטע חתונות

בודאַפּעשט. (יטא) לויט די סטאַטיסטישע בעריכטען, וואָס זענען לעצטענס פאַרעפענטליכט געוואָרען, האָט די צאָהל יודישע געבוירטען אין בודאַפּעשט בעטראָפען אין יאָהר 1920 3596, דאַגעגען אין יאָהר 1929 נישט מעהר ווי 1902, ד. ה. אַז די צאָהל יודישע געבוירטען האָט זיך פאַרקלענערט זײַט די 9 יאָהר אויף 47 פּראָצ. אין משך פון דער זעלבער צײַט האָט זיך די צאָהל געבוירטען צווישען קאַטאָליקען פאַרקלענערט מיט 19 פּראָצ. און די צאָהל געבוירטען בײַ פּראָטעסטאַנטען איז געבליבען אָהן ענדערונג. אין משך פון ערשטען האַלב-יאָהר 1930 זענען אין בודאַפּעשט פאַררעגיסטרירט געוואָרען 616 יודישע געבוירטען, אין משך פון דער זעלבער צײַט זענען אין בודאַפּעשט געשטאָרבען 1046 יודען. אויף דער פאַרקלענערונג פון דער יודישער בעפעלקערונג ווירקען אויך שטאַרק די געמישטע חתונות, וועלכע בעטרעפען 12—15 פון דער אַלגעמיינער צאָהל חתונות בײַ יודען.

יודישע יוגענד אין סקאַנדינאַוויען פאַר ארץ-ישראל

אָסלאָ. (יטא) אויף דעם קאָנגרעס פון דער יודישער יוגענד אין די סקאַנדינאַווישע לענדער, וואָס איז די טעג פאָרגעקומען אין אָסלאָ, איז צוו. אַנד. איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע מיט אַ פּראָטעסט געגען אָפּשטעלען די עליה, און אַז די סקאַנדינאַווישע יודישע יוגענד-פאַראיינען פאַרפליכטען זיך אַקטיוו אונטערצושטיצען דעם אויפבוי פון יודישען ארץ-ישראל.

50.000 יודען דאַרפען בעזעצט ווערן אין בירא-בידזשאַן ביז'ן סוף פון פינף-יאָהן-פּלאַן

לאַנדווירטשאַפט-קאָמיסאַריאַט אַנערקענט די אַרבייט אין בירא-בידזשאַן פאַר נישט-צופרידענשטעלענד.-100 פּראָצענט יודישע קינדער לערנען זיך אין די שולען.-טענות צום מאָסקווער „עמעס" בנוגע יודיש.

מאָסקווא. (יטא) דאָ איז פאַרעפענטליכט געוואָרען דער בעריכט פון דער ספּעציעלער קאָמיסיע פון קאָמיסאַריאַט פאַר לאַנדווירטשאַפט, וואָס איז דעלעגירט געוואָרען קיין בירא-בידזשאַן. אויפ'ן סמך פון דעם בעריכט האָט דאָס קאָלעגיום פון קאָמיסאַריאַט פאַר לאַנדווירטשאַפט אָנגענומען אַ בעשלוס, אין וועלכען עס ווערט צוו. אַנד. געזאָגט: דער לאַנדווירטשאַפטס-קאָמיסאַריאַט אַנערקענט די בוי-אונטערנעהמונגס(?) אַרבייט אין בירא-בידזשאַן פאַר נישט-בעפרידיגענד. עס ווערט דעריבער בעשלאָסען פאָרצולעגען דער איבערוואַנדערונגס-פאַרוואַלטונג, אַז זי זאָל צוזאַמען מיט'ן „קאָמזעט" און אַנדערע פאַראינטערעסירטע אָרגאַניזאַציעס אויסאַרבייטען אין דער קירצעסטער צײַט פּראַקטישע מאָס-מיטלען, וואָס זאָלען בעשלײַניגען(?) די איבערוואַנדערונג פון 50 טויזענד אַרבייטענדע יודען קיין בירא-בידזשאַן ביז'ן סוף פון דעם ערשטען פינף-יאָהריגען פּלאַן. אין ריכטען די איבערוואַנדערונג דאַרף מען האָבען אין זינען די ענטוויקלונג פון אַלע צווייגען פון דער ווירטשאַפט אין בירא-בידזשאַן. די בעזעצונג פון די איבערוואַנדערער איז געפיהרט געוואָרען אָהן אַ פּלאַן און שטאַרק פינאַנציעל [illegible], וואָס האָט זיך שלעכט אָפּגערופען אויף דער ענטוויקלונג פון בירא-בידזשאַן. עס איז דעריבער נויטיג צו קאָנצענטרירען די גאַנצע בעזעצונג אַרום די גרויסע סאָוועטישע לאַנדווירטשאַפטען און אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען. אַרויסגעהענדיג דערפון, אַז די עקזיסטירענדע אָרגאַניזאַציע-סיסטעם קאָן נישט בעהערשען די וואַקסענדע אויפגאַבען און אַרומכאַפּען אַלע צווייגען פון דעם ווירטשאַפטליכען לעבען אין בירא-בידזשאַן, איז נויטיג, אַז בירא-בידזשאַן זאָל אויסגעטיילט ווערען אין אַ זעלבסטשטענדיגען אַדמיניסטראַטיוו-ווירטשאַפטליכען צענטער מיט אַ ראַיאָן-אויספיהר-קאָמיטעט, וואָס וועט פאַרוואַלטען מיט דעם גאַנצען ראַיאָן. די אָפּעראַטיווע אַרבייט פון בירא-בידזשאַן דאַרף דורכפיהרען דער איבערוואַנדערונגס-אָרגאַן פון דער ווײַט-מזרח'דיגער איבערוואַנדערונגס-פאַרוואַלטונג. צום סוף ווערט פאָרגעלייגט דעם „קאָמזעט" און „אָזעט" אויסצואַרבייטען תקנות וועגען די געגענזײַטיגע בעציהונגען צווישען די לעצטע צוויי אָרגאַניזאַציעס און די אָרגאַניזאַציעס, וואָס וועלען אָנפיהרען מיט דער בעזעצונג פון די יודישע איבערוואַנדערער אויף די ערטער.

* * *

מאָסקווא (יטא) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אײַנפיהרונג פון צוואַנגס-אָנפאַנג שול-בילדונג מעלדען די צײַטונגען מיט, אַז אין דער צײַט, ווען פון אוקראַאינישע קינדער בעזוכען שולען בלויז 47 פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער צאָהל קינדער, לערנען זיך 100 פּראָצ. יודישע קינדער אין שול-עלטער אין שולען. דערפון האָבען בעזוכט יודישע שולען אין יאָהר 1926—1927 נײַן און פערציג פּראָצ., אין 1929—1930 בײַ 50 פּראָצ. פון אַלע יודישע שול-קינדער.

* * *

מאָסקווא. (יטא) דער כאַרקאָווער „שטערן" איז אַרויס צום מאָסקווער „עמעס" מיט טענות, הלמאי ער פיהרט נישט אײַן בײַ זיך די נײַע יודישע אָרטאָגראַפיע, וואָס איז נאָך מיט צוויי יאָהר צוריק אָנגענומען געוואָרען אויף דעם יודישען קולטור-צוזאַמענפאָהר אין כאַרקאָוו. אַלע אַנדערע יודישע צײַטונגען און זשורנאַלען פון סאָוועטען-רוסלאַנד פיהרען שוין בהדרגה אײַן די נײַע אָרטאָגראַפיע, נאָר דער „עמעס" האַלט זיך עקשנות'דיג בײַ דער אַלטער און שרײַבט נאָך אַלץ „אידיש" און נישט „יידיש", בעניצט נאָך צום סוף וואָרט „לאַנגע" אותיות א.א.וו.

ווילנער מיידעל דערשאָסען אַ יונגען אַרגענטינער

בײַנאַכט אין זײַן „גאַרסאָניערקע" — ווער איז דאָס ווילנער מיידעל?

פּאַריז. — אַ בלוטיגע דראַמע האָט זיך אָפּגעשפּילט אין אַ „גאַרסאָניערקע" פון אַ רײַכען אַרגענטינישען יונגערמאַן מאַנועל נערערא. זײַן מעטרעסע, מיט וועלכער ער האָט מעהר נישט געוואָלט האָבען קיין בעציהונגען, האָט איהם דערהרג'עט אין זײַן „גאַרסאָניערקע" און האָט נאָכדעם זיך אַליין אויך דערהרג'עט. די העלדין פון דער טראַגעדיע איז אַ יונגע פרוי, העלענאַ קושקעלאָוו, מיט וועלכער דער אַרגענטינער האָט זיך בעקענט אין אָקטאָבער 1929 אין לאָנדאָן. דער יונגער אַרגענטינער האָט אָבער נישט געוואָלט פיהרען ווײַטער זײַן ליבע מיט דער יונגער העלענאַ און איז אַוועק קיין פּאַריז. פון אָנהויב האָט ער איהר אַפילו געשריבען, אָבער באַלד זענען די בריף געוואָרען קיהלער און קיהלער. נאָר די יונגע העלענאַ האָט נישט געוואָלט איבעררײַסען די בעציהונגען מיט'ן רײַכען אַרגענטינער און זי איז געקומען קיין פּאַריז. דאָ איז זי געוואויר געוואָרען זײַן אַדרעס און האָט אָפּגעקלאַפּט בײַ איהם אין דער „גאַרסאָניערקע".

דער אַרגענטינער האָט זיך, וואָרשײַנליך, נישט זעהר דערפרעהט מיט'ן קומען קיין פּאַריז פון דער יונגער העלענאַ. זיי זענען בײַדע אַרויס פון צימער און אַוועק עסען. אין אָוונט האָט העלענאַ אויסגעדריקט דעם ווונש צו פאַרבלײַבען בײַ נאַכט מיט איהר ליבהאָבער. ער האָט איהר צוליב געטאָן און זי איז געפיהרט צו זיך אַהיים. דאָרט איז מן הסתם געקומען צו אַ שטורמישער סצענע. געוויס האָט העלענאַ געבעטען בײַ איהר געליבטען, אַז זיי זאָלען ווײַטער בלײַבען צוזאַמען, אַזוי ווי ער זאָל איהר האָבען אָפּגעזאָגט. האָט זי איהם דערשאָסען און שפּעטער זיך אַליין אַרײַנגעשאָסען אַ קויל.

פּאָליציי האָט גענומען פיהרען די אויספאָרשונג. דער אַרגענטינער האָט אין פּאַריז אַ פאָטער. העלענאַ קושקעלאָוו האָט ווײַט אויס, פרײַנדעם נישט. זי איז געבוירען געוואָרען אין ווילנאַ.

פּאָליציי האָט וועגען איהר געמאַכט אַנ'אויספאָרשונג אין יודישען קוואַרטאַל. דער טויטער קערפּער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין מעדיצינישען אינסטיטוט. קיינער האָט זיך נאָך בײַ איצט אויף איהם נישט געמעלדעט.

דער אַרגענטינער נערערא האָט געפיהרט אַ ברייט לעבען. ער איז געווען בעקאַנט אין די רײַכע קרײַזען. ער האָט געהאַט אין ענגלאַנד און נאָרמאַנדיען גרויסע פערמעס, וואָס האָבען איהם אײַנגעבראַכט בעדײַטענדע סומעס געלט.

——=0§0=——

בוענאָס איירעס, די „פּאַריז" פון אַמעריקאַ

דאָס פרעהליכע לעבען אויף די גאַסען.-די וואוינונגען.-ווי אַזוי צײַטונגען ווערען פאַרקויפט. — די אָרטיגע טעאַטערס.

(אַ בריף פון אַרגענטינאַ) — פון מאָריס שוואַרץ

מאָריס שוואַרץ דער דירעקטאָר פון בעוואוסטען ניו-יאָרקער קונסט-טעאַטער, וועלכער ווײַלט איצט אין דרום-אַמעריקאַ, שיקט צו פון דאָרט אינטערעסאַנטע בריוו, פון וועלכע מיר נעהמען אַרויס פאָלגענדע שילדערונג.

דער ערשטער אײַנדרוק פון בוענאָס איירעס איז, אַז דאָס איז אַ צווייטער פּאַריז. דער טומעל, דער געראַויש, די שפּעקולאַציעס פון די מענשען, זייער הויך רעדען און לאַכען, די רעסטאָראַנען, די טישלעך און גאַס פון די קאַפעען, דער געמיש פון אַלערליי מענשען, די פאַרשידענאַרטיגע קליידונג פון די מענער און פרויען — אַלץ איז, ווי אין פּאַריז.

איך האָב נאָך נישט געהאַט די מעגליכקייט צו קענען זעהן די גאַנצע שטאָט, אָבער פון דעם ביסעל, וואָס איך האָב געזעהן, ווייס איך פון פיק(?), אַז איך געפין זיך אין איינער פון די גרויסע און אינטערעסאַנטע וועלט-שטעט.

אַרגענטינע האָט ערשט מיט צוויי יאָהר צוריק געפײַערט 120 יאָהר פון איהר עקזיסטענץ אַלס פרײַע רעפּובליק. און עס איז ווירקליך צו בעוואונדערן, ווי אַזוי דאָס לאַנד האָט זיך ענטוויקעלט אויף אַלע געביטען, — אינדוסטריעל, פּאָליטיש, קאָמערציעל און גײַסטיג.

די מענשען לעבען און שאַפען מיט רוהע, מיט טאַקט און מאָס. דער מענש דאָ איז אַנ'אמת'ער וועלט-בירגער; ער איז, ווי מיר שײַנט, אַבסאָלוט מעהר [illegible] לאַנגזאַם געשמאַקט(?), ווי אין צפון-אַמעריקאַ. ער נעמט דעם ענין „לעבען" נישט זעהר ערנסט. דער מענש דאָ פיהלט זיך, ווי אַ הערשער איבער'ן לעבען. ער טיילט אײַן די טעגליכע שעה פון טאָג לויט זײַן ווילען: אַזוי פיל אַרבייט, אַזוי פיל ווײַן און קאַפּע, [illegible] אַזוי פיל צײַט דאַרף דויערן דער [illegible], און נאָך דעם [illegible] צו פאַרברענגען אין קאַפּע.

טעאַטער, אָפּערע און קינאָ'ס [illegible], מיט וועלכע מען רעכענט זיך. טעאַטער איז אַ טייל פון זייער [illegible] פון לעבען.

און דערפאַר זעהט מען דאָ אַזויפיל טעאַטער'ס. לויט דער צאָהל מענשען האָט בוענאָס איירעס מעהר טעאַטער'ס, ווי ניו-יאָרק.

מאָריס שעוואַליע'ס פילם, „דער ליבעס-פּאַראַד", ווערט שוין דאָ געשפּילט זײַט פיר מאָנאַטען און אַ מעהר, און מ'קען קיין בילעטער נישט בעקומען, און פילם-פאָרשטעלונגען קאָסטען דאָ כמעט אַזויפיל, ווי אין לעבעדיגען טעאַטער.

עס נעהט איצט אָן אַ בעוועגונג צו צווינגען די אַמעריקאַנער פילם-מאַגנאַטען צו מאַכען ספּעציעלע שפּאַנישע בילדער פאַר דרום-אַמעריקע.

דער קעניג פון די פילם-טעאַטער'ס איז אַ יוד, מאַקס גליקסמאַן. ער איז אַ גרויסער פילאַנטראָפּ און העלפט אַ סך אין דער אַרבייט פון בויען שפּיטעלער, יתומים-אַנשטאַלטען א. אַ. וו. ער איז אַ זעהר אינטעליגענט און שטאַרקע פּערזענליכקייט.

וואָס מיר האָט זעהר פאַראינטערעסירט, איז דער געמיש פון פעלקער און ראַסען [illegible], וואָס הערשט דאָ [illegible], סײַ אין די [illegible], וואו מענשען קומען זיך צוזאַמען. דער אײַנדרוק איז, אַז אַלע ווערען דאָ צונויפגעשמאָלצען און מען דערקענט נישט, אָדער מען [illegible] נישט צו דערקענען, ווער איז וואָס מען איז. יעדער נעהט זיך זײַן וועג און בעטראַכט דעם צווייטען אַלס אַ מענשען אָהן אונטערשייד, צי איז ער אַ יוד, אַ קריסט, אָדער אַ טערק.

די שטאָט בוענאָס איירעס פאַרמאָגט איצט איבער צוויי און אַ האַלב מיליאָן מענשען. לויט דעם שטראָם פון אימיגראַציע, וועט די שטאָט אין עטליכע יאָהר אַרום זיך צעהלען צווישען די גרויסע שטעט פון דער וועלט.

בוענאָס איירעס איז געבויט פעסט, מאַסיוו. די אַרכיטעקטור איז אַ געמיש פון אַלערליי סטילען. אין די לעצטע יאָהרען האָט די אַמעריקאַנער פאָרם איבערגעיאָגט די אייראָפּעאישע. מען בויט איצט הײַזער, גערטנער, רעגירונגס-געבײַדעס לויט'ן אַמעריקאַנער מוסטער. זעהר אינטערעסאַנט און אָנגענעהם איז צו הערען, ווי אַזוי די צײַטונגס-פאַרקויפער, יונגלעך און אויך עלטערע, זינגען אויס די נעמען פון די צײַטונגען און זשורנאַלען. אַ שאָד, וואָס איך קען נישט שרײַבען קיין נאָטען צו פאַרצייכענען די פאַרשידענע מעלאָדיעס, וועלכע זיי ברענגען אַרויס. דער אַרגענטינער האָט אַנ'אינטעליגענטען קול, אַביסעל היזעריג-רונדלעך. וואָס רײַסט זיך פון דער מויל קומט אין העלז. בײַ די קינדער קומט אויך אַזוי, און פאַר אַ מוזיקאַלישען אויער שאַפט זיך דער אײַנדרוק, אַז אַלע צײַטונגס-פאַרקויפער זינגען אין געוויסען ניגון.

צײַטונגען זענען דאָ פאַראַן אַ גאַנצע גרויסע צאָהל און די ערשטע בלעטער שרײַבען אַרויס מיט גרויסע, שווערע בוכשטאַבען, סענסאַציאָנעלע קעפּלעך, בולעטינען(?) א. אַ. וו. אַ סך פון די צײַטונגען נעהמען דאָ אַרויס פיר און זעקס מאָל אַ טאָג.

איך האָב דאָ זעהר פאַרשפּרייטע דאָס פאַרקויפען אין די גאַסען געדרוקטע ראָמאַנען און קורצע נאָוועלען. און די זינגענדע צײַטונגס-פאַרקויפער, ווען זיי לויפען אין די גאַסען אָדער קומען אַרויף אויף אַ טראַם, פוילען זיי זיך נישט אויסצוזינגען אַ היבשען טייל פון דעם אינהאַלט פון אַ ראָמאַן, אַ חוץ וואָס זיי רעקלאַמירען אויס אַלע נעמען פון די פאַרשידענע צײַטונגען.

דער עיקר הערט מען שטענדיג דעם נאָמען פון דער צײַטונג „לאַ קריטיקאַ". דאָס איז אַ שוועסטער-קינד פון „ניו-יאָרק אַמעריקאַן". אַט דער קלאַנג פאַרטויבט די גאַסען. בײַם שפּאַניער ווערט „ר" (ריש) זעהר שטאַרק בעטאָנט, און ווען אַ דרײַ-פיר פון די זינגענדיגע צײַטונגס-פאַרקויפער בעלאַגערן אַ טראַם און הויבען אָן שרײַען און זינגען „לאַ קררררריטיקאַ" — ווערט זעהר פרעהליך.

אַ פליישיגע שטאָט

בוענאָס איירעס איז אַ הונדערט פּראָצענטיגע פליישיגע שטאָט. וועגעטאַרישע רעסטאָראַנען זענען דאָ בלויז אַ לעגענדע, אַ מעשה, וואָס מען הערט דערצעהלען. פלייש — דאָס איז דער פּראָדוקט פון דער הויפּט-קאָנסומציע.

(ענדע זײַט 6)

עלטערן פערשפאַרען אין אַ קאַמער אויף 12 יאָהר זייער פּסיכיש-קראַנקען זוהן

לוצק. (יטא) די לוצקער פּאָליציי איז לעצטענס אינפאָרמירט געוואָרען, אַז אין אַ געוויסען הויז אויף באַזיליאַנסקאַ גאַס איז אין אַ קאַמער פאַרשפּאַרט אַ לאַנג-פאַרגעסענער מענש. די פּאָליציי איז גלײַך אַוועק אויפ'ן אָנגעוויזענעם אָרט, וואו עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער פאַרשפּאַרטער קרבן איז דער 30-יעהריגער הירש קאַגאַן, אַ פּסיכיש-קראַנקער, וועלכער איז שוין פון 12 יאָהר פאַרשפּאַרט אין אַנ'אײַנזאַמער קאַמער. בײַ וואַנען זײַן פאָטער האָט געלעבט, האָט ער נאָך וועגען קראַנקען געזאָרגט. זינט אָבער דער פאָטער איז געשטאָרבען, האָבען די יורשים זיך ווייניג געקימערט וועגען גורל פון קראַנקען. די פּאָליציי האָט דעריבער תיכף פאַראָרדענט אַנ'אויספאָרשונג וועגען דעם ענין, וואָס איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם פּראָקוראָר.

די פערשטאַרקטע אויפבוי-אַרבייט פון „אָרט"

אין פּוילען, רומעניען און סאָוויעט-רוסלאַנד

בערלין. (יטא) לויט'ן פינאַנץ-בעריכט, וואָס די צענטראַל-פאַרוואַלטונג פון אָרט-פאַרבאַנד אין בערלין האָט פאַרעפענטליכט, האָט דער פאַרבאַנד אָבגעשלאָסען זײַן בילאַנס פאַר'ן יאָהר 1929 מיט אַ סומע פון 759.657 דאָלאַר. חוץ דער דאָזיגער סומע האָט דער „אָרט"-פאַרבאַנד אַרויסגעשיקט אין זעלבען יאָהר אויף 387,813 דאָלאַר מאַשינען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד אויפ'ן חשבון פון די אויסלענדישע קרובים. די ליפערונגען פון פּראָדוקציע-מיטלען פאַר די קאָאָפּעראַטיווען אין סאָוויעט-רוסלאַנד האָבען בעטראָפען 465.1717 רובעל. אויף דער אַזוי-גערופענער אינדוסטריאַליזאַציע-אַרבייט איז פון די מיטלען פון דער צענטראַל-פאַרוואַלטונג פון אָרט-פאַרבאַנד און פון די מיטלען פון דער קרובים-אַקציע צוזאַמען אויסגעגעבען געוואָרען 465.445 דאָלאַר. טויזענדער האַנדווערקער זענען בעזאָרגט געוואָרען מיט מאַשינען און אינסטרומענטען. דער פינאַנציעלער אומפאַנג פון דער לאַנדווירטשאַפטליכער טעטיגקייט פון אָרט-פאַרבאַנד אין 1929 האָט זיך אויסגעדריקט מיט 162952 דאָלאַר, חוץ די ליפערונגען במזומנים פאַר די לאַנדווירטען אין סאָוויעט-רוסלאַנד אויף 84,268 רובל. דער פאַרבאַנד האָט בעדינט העכער 150 לאַנדווירטשאַפטליכע ישובים אין סאָוויעט-רוסלאַנד, בעסאַראַביען און פּוילען מיט אַ לאַנדווירטשאַפטליכער בעפעלקערונג מיט מעהר פון 25.000 נפשות. 174.703.50 דאָלאַר האָט דער אָרט-פאַרבאַנד אויסגעגעבען אויף פּראָפעסיאָנעלע בילדונג. עס זענען אויסגעהאַלטען און געשטיצט געוואָרען אין משך פון יאָהר 97 אַנשטאַלטען אין פאַרשידענע לענדער פון מזרח-אייראָפּא. די אַנשטאַלטען זענען בעזוכט געוואָרען פון 7779 פּערזאָנען — קינדער און דערוואַקסענע, וועלכע מוזען זיך איצט ספּעציאַליזירען אין [illegible]. די אַדמיניסטראַציע-קאָסטען מיט די הוצאות אויף זאַמלונגען אין אַלע לענדער בעטרעפען 12 פּראָצ' פון דער אַלגעמיינער אויסגאַבע-סומע. ווי דער פינאַנץ-בעריכט גיט ווײַטער אָן, האָט דער „אָרט"-פאַרבאַנד געשאַפען אין 1929 גאַנצע 456,278 דאָלאַר. אין אַמעריקאַ איז צוזאַמענגעלעגט געוואָרען 288.175 דאָלאַר, אין די מערב-אייראָפּעאישע לענדער 44,910 דאָלאַר. נישט געקוקט אויף דער אויסערגעוועהנליכער שווערער לאַגע, וואָס דאָס מזרח-אייראָפּעאישע יודענטום לעבט איצט איבער, האָבען די מיטלען פון מזרח-אייראָפּא גופא בעטראָפען אין בעריכטס-יאָהר נישט ווייניגער ווי 121,909 דאָלאַר, אָדער 27 פּראָצ. פון אַלע הכנסות.

פּלענאַר-זיצונג פון צענטראַל-פערבאַנד פון די ליגעס פון פעלקער-בונד-פריינד אין דאַנציג

דאַנציג. (יטא) אין אָנהויב חודש אָקטאָבער קומט קיין דאַנציג אויף אַ פּלענאַר-בעראַטונג דער ראַט פון צענטראַל-פאַרבאַנד פון די ליגעס פון פעלקער-בונד-פרײַנד אין פאַרשידענע לענדער, אויף וועלכע עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען אַ רײַהע פראַגען וועגען דער בעפרידונג(?) פון פעלקער-בונד פאַר מזרח-אייראָפּא.

די 15 פּאַקטען פון לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער

—=0§0=—

דעציזיעס פון העכסטן־טריבונאַל מוזן אַנגעווענדעט ווערן אין דער פּראַקטיק

גרויסער מעמאָריאַל צום פינאַנץ־מיניסטער וועגן שטייער־פערלייכטערונגען

(ה) רעכענענדיג זיך מיט דעם שווערן מצב פון די ווירטשאַפטליכע קרייזן, האָט די לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער אונטערגענומען ווײַטערדיגע שריט, צו פערמילדערן די שטייער־לאַסט פון די סוחרים און פּראָדוצענטן.

אין אַ גרויסן מעמאָריאַל צום פינאַנץ־מיניסטעריום ווײַזט אָן די האַנדעלס־קאַמער אויף דער נויטווענדיגקייט צו רעגולירן פאָלגענדע ענינים:

1) איבערצילאָזן די קוואַליפיצירונג פון נישט אײַנמאָהנבאַרע אָדער צווײַפעלהאַפטע חובות דעם אײַנגענעם אײַנזעהן פון שטײַער־צאָהלער און אָפּזאָגען זיך פון די שטרענגע פאָדערונגען צו בעווײַזן די צווײַפעלהאַפטיגקייט פון די סומעס מיט ספּעציעלע דאָקומענטן.

2) אויסצוגלײַכן די געהעריגע אינטערפּרעטאַציע פון בעגריף פון שטײַגערונג־אקציזן אנטײל און דער פערוואַלטונג פון אַן אונטערנעהמונג און זײַן פון אַרטיקעל 21 פון אוסטאַוו וועגן הכנסה שטײַער.

3) צו ערלויבן אַראָפּצורעכענען פון דער הכנסה, וואָס ווערט בעשטײַערט: דעם הכנסה־שטײַער, וואָס עס צאָהלט די פירמע פון די אַרבײַטס־לוינען, די סכומים פאַר סאָציאַלער פערזיכערונג, די פּראָצענטער פאַר פּראָלאָנגירן דעם צאָהלונגס־טערמין פון שטײַערן, די שטראָפן פאַר אָפּשלעפּן און די עקזעקוציע־קאָסטן, ווי אויך דעם שטײַער פון קאַפּיטאַלן און רענטעס און די 10 פּראָצענט פון אויסערגעוועהנליכן שטײַער.

4) אָנצונעהמען די האַנדעלס־בילער פאַר אַ יסוד אויסצומעסטן דעם שטײַער פאַ ריגוראָזישע פּערזאָנען, אונאָפּהענגיג דערפון צי זיי האָבן אָפּגעגעבן, אָדער נישט אָפּגעגעבן „דעקלאַראַציעס" אין טערמין.

5) מעגליך צו מאַכן אָפּשרײַבן פון די קורס־היזקות אויף פערפליכטונגען אין פרעמדע וואַלוטעס, דורך אָנווענדן אין דכנסה־שטײַער דעם בעגריף פון לאַנג־טערמינינגע קרעדיט, וואָס איז געגומען געוואָרן אין אומזאַץ־שטײַער.

6) מעגליך צו מאַכן אָפּשרײַבן פון היזקות. וואָס זענען ענטשטאַנען בײַם רעאַליזירן לאַנגטערמינינגע הלואות, וואָס זענען גענומען געוואָרן אויף פאַנר־ברויף.

7) צו פערברייטערן די 1־פּראָצענטיגע „סטאַווקע" פון אומזאַץ־שטײַער בײַם פערקויף פון אײַן אינדוסטריע־אונטערנעהמונג צו אַן אַנדערער אינדוסטריע־אונטערנעהמונג, וועלכע אַרבײַט איבער דעם פּראָדוקט. אָדער ניצט אים אויס אַלס רויה־שטאָף.

8) צו אָנערקענען דעם בעגריף פון הורט־פערקויף, לויט ווי עס איז בעשטימט אין צירקולאַר פון 29. מערץ 1927 און אים פערווײַנהײַטליכען מיטן טעקסט פון אוסטאַוו און אָנווענדן די הנחה־סטאַווקע פון שטײַער בײַם פערקויף ווידער־פערקויף, פּראָדוקציע און עקספּלואָטאַציע, און נישט בלויז פאַר ווידער צו פערקויפן און איבעראַרבײַטען.

9) צו בעשטימען טראַנזאַקציעס פון קויף אויף רעכנונג פון קאָמיסאַנט אויף פּראָוויזיע.

10) מעגליך צו מאַכן דאָס בעווײַזן די קאָמיס־בעציהונגען מיט דער הילף פון פּלי־ערליי גלויבענסווירדיגע דאָקומענטן און נישט בלויז דורך האַנדעלס־ביכער.

11) צו בעשטײַערן האַנדעלס־אַגענטן פון דער פּראָוויזיע אויך בײַם ספּאָראַדישן אָפּגעבן די סחורות פון דריטע פּערזאָנען אין די לאַגערס אַרײַן.

12) אויסצוטײַלן פון אומזאַץ, וואָס אונטערליגט דער בעשטײַערונג די אַזוי־גערופענע פּראָלאָנגאַציע־פּראָצענטער.

13) צו בעפרײַען עקספּאָרט־אונטערנעהמונגען פון דער פליכט אויסצוקויפן פּאַטענטן.

14) אָנצוווענדן הנחה־סטאַווקעס פון די אומזאַצען פון האַנדעלס־אונטערנעהמונגען, וועלכע געבן אויס זײַערע סחורות איבערצואַרבײַטן אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען.

15) צו בעפרײַען פון דער פליכט אויסצוקויפן פּאַטענטן באַרן־עקספּעדיטאָרן, וואָס בעשעפטיגן זיך נישט מיט צאָלן די סחורות.

די אַלע אַרויסגערוקטע פאָדערונגען צום פינאַנץ־מיניסטער זענען שוין אָנערקענט פאַר נויטווענדיג דורכ'ן אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל. אינצט האַנדעלט זיך נאָר, אַז די אורטײַלן זאָלן אָנגעווענדעט ווערן אין דער פּראַקטיק, בײַם אויסמעסטן די שטײַערן. און דאָס פאָדערט די לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער

קלײַנער פעליעטאָן.

2:2

ס'איז נאָר קײַן חידוש נישט, וואָס די לאָדזשער יודען האָבן נישט קײַן כח. מח דאָך דער ווײַנגער „הכח" האָט נישט מעהר קײַן כח, טאָ וואָס זאָלן מיר, לאָדזשער יודען, טענה'ן !...

עך, זאָגט איהר, וואָס איהר ווילט. ס'איז עפּיס נישט דאָס דאָזיגע. עפּיס איז געשעהען. אָדער די יודישע הכח'א־נער זענען שוואַכער געוואָרען אָדער די לאָדזשער גוים זענען שטאַרקער געוואָרען.

ניין, חברים, מיר דאַרפן נישט גע־ראָטן קײַן גרויס נחת פון אײַך. פאַר נעכט איז דאָס אפילו נישט קײַן גרויסער קאָמפּלימענט, אָבער איהר וועט דאָך נישט האָבן פּעראיבעל, אז מיר וועלען זיך ערלויבן צו פרעגען: „ריזאת נעמי"?

אין אפשר? אפשר האָט איהר די גוים נאָר געוויזען אַ לעקעכ'על. סתם אזוי פון העפליכקייט וועגן? אַ כשיח אויף ווײַנגער העפליכקייט!...

ווי די מעשה זאָל נישט זײַן, דאַרפן לאָדזשער יודען, וואָס געדענקען דעם כח פון דעם אַמאָליגען „הכח", געלעמען גע־האַט אַ בוסעל עגמת־נפש. ווי קאָן דאָס געמאָלט זײַן, אַז דער ווײַנגער „הכח" זאָל נישט קלאַפּען לאָמש אַ האַלב מיט „בראַמקעס"?.. מיר קאָנען מאַכען די גוים נישט בעזונגען מיט די הענט, אָבער מיט די פיס זאָלען מיר אויף בלײַבען הונטערשטעליג, איז מאַקע פּאַסקודנע...

ניין, נישט אויף 2:2 האָט מען גע־וואַרט.

אב—נעק

פערהאַלטן מעדלעך און בחורים פאַר אנטײַלנעמען אין אַ אונלעגאַלער פערזאַמלונג

(§) די פּאָליטישע פּאָליציי האָט בע־קומען מיטטײַלונגען, אַז אין דער וואוי־נונג פון 21־יעריגען הערש ווײַנבערג אויף ריבנא גאס קומען פאַר קאָנספּיראַ־טיווע פערזאַמלונגען.

פערזאַמלונגען. זעהענדעכטען האָט פּאָליציי אַ גאַנצען אָווענד פון זיימיגע בעהעלטע־נישען אָבסערווירט דאָס הויז פון ריבנא 12. 9 אָווענד האָט די פּאָליציי אַרומ־גערינגעלט די וואוינונג און אייניגע זע־נען אַרײַן אין דער שטוב. אויפ'ן טיש זענען געלעגען אויפרופען צו גרינדען קולטור־ און בילדונגס־גרופּעס. אַלע אַנ־וועזענדע זענען אַרײַנגעזעצט געוואָרען אין אַ פּאָליצײַאישען אויטאָ און אָפּגע־פיהרט אין אויספאָרשונגס־אַמט, וואו זיי זענען פערהערט געוואָרען און אַרויסגע־לאָזט אויף דער פרײַ, אונטער פּאָליציי־אישער אויפזיכט.

די פערהאַלטענע זענען געווען: די 19־יעהריגע לובא פּאָזנערזאָנג, די 18־יעהריגע שרה בענדיק, דער 20־יעהרי־גער יחיאל מירענבערג, דער 21־יעה־ריגער הערש ווײַנבערג, די 19־יעהריגע גאָלדע עהרליך, דער 21־יעריגער הענעך פּראַנגעל, דער 21־יעריגער יונה לעווין, די 20־יעהריגע פּוּא אָלינאָווער, דער 23־יעריגער ישכר עפּשטײַן און דער 22־יעהריגער יעקב רעדליך.

שפּיטאָלען וועלען יעדען טאָג מוזען מעלדען די צאָהל פרײַע בעטלעך

(ב) אין די לאָדזשער שפּיטאָלען ווערט איצט אײַנגעפיהרט אַ נײַעס. די שפּיטאָלען און קליניקעס וועלען מוזען מעלדען 2 מאָל מעגליך דער שטאָטישער סאַניטאַרען און דער סאַניטעריע פון דער קראַנקען־קאַסע, וויפיל עס געפינען זיך בײַ זיי לײַדיגע בעטלעך. די סאַניטאַרע וועט אזוי אַרום נישט דאַרפן אַרומ־פאָהרען מיט די קראַנקע פון איין שפּי־טאָל צום אַנדערען, כדי צו זוכען אַנ'אָרט.

פאַר 25000 דאָלאַר טעקסטיל־סחורות פערברענט געוואָרען אין גאַלאַץ

בעת דער גרויסער שרפה אין גאַלאַץ (רומעניען) איז אויך פערברענט געוואָ־רען אַ לאַגער סחורה פון דער לאָדזשער פירמע „שײַבלער און גראָהמאַן". דער שאָדען בעטרעפט 25.000 דאָלאַר. די פירמע וועט אָבער דעם היזק נישט לײַ־דען, ווײַל דער לאַגער איז געווען אַסעקורירט.

אַנהאַלטנגע צום פּרעמיער סלאַווען אויף לאָדזשער אינדוסטריעלער

פאַר רײַסען דעם לוין פון די טעקסטיל־אַרבײַטער

נאָך אַנדערע קאָנפליקטען אין די פאַבריקען.

(§) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ'אוי־סעראָרדענטליכע זיצונג פון קרײַז־ראַט פון די טעקסטיל־פעראײַנען בײַ „פּראַ־צאַ". די זיצונג וועלכע, איז געפיהרט געוואָרען דורך רעפ. וואַשקעוויטש האָט געבראַכט צום אויסדרוק די אומצופרי־דענהײַט פון די לאָדזשער טעקסטיל־אַר־בײַטער מיט די פאַבריקאַנטען, וועלכע רעכענען זיך נישט מיט די העררשענדע בעדינגונגען און רײַסען די לוינען. שטאַרק געריסען די לוינען האָבן די פאַבריקען פון יאַראָטשינסקי, קונרשר־מאַן, ראַמיש, זײַבערט, „ווידזעווער מאַ־נופאַקטור", שטיינערט. בײַ דער פירמע פּאָזנאַנסקי האָט די לוין־רעדוקציע גע־בראַכט צו אַ שטרײַק אין דער שפּינערײַ. אויך אין דער קלענערער אינדוסטריע ווערען פערקלענערט געוואָרען די לוינען. די אַרבײַטער שרעקען זיך אײַנצומישען נישט צו פערלירען דעם ביסען ברויט און שטעלען נישט קײַן ווידערשטאַנד.

ווײַל אינדוסטריעלער פּרובען אויך צו בעזײַטיגען פון דער אַרבײַט די פאַב־ריקס־רעגלעמענטען.

נאָך דער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צו רופען אַלע פאַבריקס־רע־לעגאַטען, זיי זאָלען צושטעלען נעגויע בעריכטען. אויף דעם גרונד וועט צונויפ־געשטעלט ווערען אַ מעמאָריאַל צו פּרעמיער סלאַווען, ווען מען עס וועט זיך פאָרשטעלען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע, וועלכע וועט בעטען, אַז דער פּרעמיער זאָל אַרויסשיקען קײַן לאָדז פאַרשטעהער פון אַרבײַטס־מיניסטעריום, כדי צו מאַכען אַ סוף צו די עולות וועגען די אַר־בײַטער.

* * *

(§) דער פעראײַן „פּראַצאַ" האָט איבערגעגעבען דעם אַרבײַטס־אינספּעק־טאָר אַנ'אָנקלאַגע אויף אַ גאַנצער רײַה פאַבריקאַנטען, וועלכע איגנאָרירען דעם אוסטאַוו וועגען 8־שעה'דיגען אַרבײַטס־טאָג און וועגען נאַכט־אַרבײַט.

* * *

(§) מיט עטליכע טעג צוריק האָט מען אין שלעסער'ס פאַבריק אין אָזאָר־קאָוו אויסגעצאָהלט די בעניסיעס פאַר דער צײַט פון אורלויב. דערבײַ זענען אָבער די אַרבײַטער געבליבען אונצו־פרידען מיט די בערעכנונגען. וועגען דעם קאָנפליקט האָבן שוין אינטער־ווענירט אַ גאַנצע רײַה אַרבײַטער־פער־אײַנען, אָבער אָהן רעזולטאַט. צוליב דעם איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצוקלאָגען די פירמע פאַר'ן העכסטען געריכט אין וואַרשא.

—=0§0=—

אַ יודישער וועבער שטאַרבט בײַם וועב־שטוהל

די כוחות זענען איהם אויסגעגאַנגען פון הונגער

(—) אויף בעלוטי איז קײַן פּלוצלינ־גער טויט־פאַל נישט קײַן נײַעס, בפרט היינטיגע צײַטען, ווען גרויסע שיכטען פון דער אַרמינגער בעפעלקערונג שלינגט שפּײַכלץ און חלומ'ט וועגען אַ טרוקען שטיקעל ברויט. פונדעסטוועגען האָט דער אומגעריכטער טויט פון אַ יודישען וועבער נעלטען אויפגערודערט די גאַנ־צע יודישע בעפעלקערונג אין פערארימ־טען קוואַרטאַל.

דער 58־יעהריגער הירש סעגאַל, אַ וועבער, האָט, ווי אַלע לאָדזשער וועבערס, זיך מעהר אַרומגעדרעהט ליידיג, ווי גע־אַרבײַט. ממילא איז הונגער און נויט געווען אַ שטענדיגער בן־בית אין זײַן פאַמיליע. אײַנציגווײַז זענען די געדענ־רים אײַנגעשרומפּען געוואָרען בײַם הויז־געזונד. צום מעהרסטען איז געפאַלען פון די כחות טאַקי סעגאַל אַליין.

לעצטענס, אַז ער האָט שוין געקרי־גען פון אַ פאַבריקאַנט עפּיס „צו שיסען" האָט ער זײַן שטוב אָנגעהויבען שמעקען דאָס „גליק". דאָס מעסטעל פון גליק איז אָבער נישט פיל געווען. הערש סע־גאַל איז געזעסען בײַם וועב־שטוהל, געאַרבײַט מיט שווײַס און קײַן שפּײַז האָט זײַן מאָגען שוין נישט געקאָנט צוגענעמען.

סעגאַל איז אַזוי אַרום שטאַרק אָפּגע־שוואַכט געוואָרען. זיצענדיג בײַ דער אַרבײַט איז ער מיט אַמאָל ממש אָפּ־געשטאַנגען... די פיס האָבן אויפגעהערט צו דינען די „מושוטשעל", די הענד זע־נען פערשטאַרט געוואָרען בײַם „שאָס" און מיט'ן אַרומען „סצעפּעטער" איז דאָס אַנד איז הערש סעגאַל אָפּגעשטאָרבען.

דער טויט פון אַ יודישען וועבער איז מאַלוט: געלעבט, געאַרבײַט, געהונגערט און אַרבײַטענדיג געשטאָרבען: גרויס איז ער געווען נאָך פאַר דער צײַט.

דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר האָט נאָר פעסטגעשטעלט דעם טויט. „דאָס האַרץ האָט זיך אָפּגעשטעלט" — האָט ער קאָנסטאַטירט און די פערייתומ'טע, פערצאָגטע משפחה האָט געיאָמערט: „נישט גוט געוואָרען איהם, און שוין נים צו דערראַטעווען"...

„חסר של אמת" האָט איהם שוין גע־בראַכט צו קבורה.

פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנד־סענטשאַפט

די לאָדזשער אָפּטײַלונג פון דער יודי־שער געזעלשאַפט פאַר לאַנד־קענטשאַפט אַרגאַניזירט פאָלגענדע אויספלוגען:

דאָנערשטאָג, ד. 14 ד.ח. אויף דער הונינגענישער אויסשטעלונג. זאַמעלפּונקט 8 אָווענד און אײַנגענעם לאָקאַל, פּעטר. 56.

ד. 15. 16. און 17. ד.ח. קײַן קאַ־זשימיעזש, יאַנאָוועץ און פּולאַווי. אָפּ־צאָהל 52 זל. (רײַזע־קאָסטען, בעזוכען עסען און שלאָפען און אַ פּענסיאָנאַט).

שבת ד. 16 ד.ח. 10 פריה און דער אַנשטאַלט צו פלעגען געוועקסען (בושע־ושינער 83).

זונטאָג, ד. 17 ד.ח. קײַן לאָוויטש און אומגעגענד.

פון 20. ביז'ן 31. ד.ח. קײַן קראָקאָ, וויעליטשקאַ, זאַקאָפּאַנע, טאַטרען און מערב־בעסקידען.

קופּאָן № 151

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מיטוואָך, דעם 13. אויגוסט פון 8—9 אָוו.

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צײַט

(4. פאָרטזעצונג)

דריטעס קאַפּיטעל

אַ געשטערטע ראַנדעוואו

— איז דער הער גראַף אין דער היים?

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט זיך אַ'אַלטער פּוינ־גע־קליידעטער הער געווענדעט צום דינער ווערגער, וואָס איז פערטראַכט געשטאַנען פאַר דער טיר פון שלאָס.

— איך בעדויער זעהר, דער הער איז אונגעפעליך נישט אין שלאָס.

— איז ער נישט פערריזט? — האָט דער אַלטער מאַן מיט מורא געפרעגט.

— ניין, דער גנעדיגער הער איז נאָר וואָס אַרויסגעגאַנ־גען.

— יעצט, אַזוי שפּעט?

— יאָ, אַזוי איז עס.

— וואוהין איז ער געגאַנגען?

— לײַדער ווייס איך עס נישט, דער גנעדיגער הער האָט עס מיר נישט געזאָגט.

— אָבער קומט ער באַלד צוריק?

— יאָ, מײַן הער.

— אויב אַזוי, וועל איך וואַרטען. פיהרט מיך אין זאַל אַרײַן.

די דאָזיגע ווערטער פון פרעמדען זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען אין אַ בעפעהלענדיגען טאָן. דער דינער איז שטעהן געבליבען. בעטראַכט דעם אַלטען הער, וואָס זײַן פּנים איז איהם עפּיס בעקאַנט פאָרגעקומען, אָבער ער האָט זיך נישט גע־קאָנט דערמאָנען, וואו ער האָט איהם שוין אַמאָל געזעהען.

— און וואָס וואַרט איהר? האָט איהר מיך פערשטאַ־נען? איך וועל דאָ וואַרטען אויפ'ן הער גראַף. אָדער געפינט זיך אַפשר דער יונגער הער אין שלאָס?

— ניין, ער נאָר איז נישטאָ.

— וואו איז ער?

— אין דער רעזידענץ.

— אין דער רעזידענץ? וואָס טוט ער דאָרט?

— ער איז אַנ'אָפיציר. אָבער מײַן הער, איך בין נישט געוואוינט זיך צו לאָזען אויספרעגען וועגען מײַן הערשאַפט.

— נו, גוט, — האָט דער אַלטער געזאָגט און אַרויפגע־גאַנגען אויף די טרעפּען פון שלאָס.

דער דינער האָט איהם מיט פערדעכטיגע בליקען נאָכ־געקוקט.

— ווען כ'זאָל מיך קאָנען דערמאָנען, ווען האָב איך דעם מאַן שוין געזעהען?

אין זײַנע אויגען האָט מען געקאָנט זעהען, אַז ער האָט מורא פאַר אונאָנגענעהמליכקייטען, וואָס ער קאָן האָבן דער־פאַר, ווײַל ער האָט דעם אַלטען מאַן אַרײַנגעלאָזט אין שלאָס. פון דער צווייטער זײַט אָבער האָט ער נישט געהאַט קײַן דרייסטקייט אַזאַ פאַרנעהמען הער אײַנצוהאַלטען.

אין אַ האַלבער שעה אַרום איז דער גראַף אָנגעקומען. ער איז מיט אַ ווילדער אײַליגקייט אַרויף אויף די טרעפּען. דער דינער האָט איהם נאָכגעשריגען:

— הער גראַף! אַ פרעמדער וואַרט אויף אײַך אין זאַל.

— אַ פרעמדער? יעצט, אַזוי שפּעט? ווי האָסטו דער־וועגט זיך איהם אַרײַנצולאָזען? וואַרט, כ'וועל דיך אויסלערנען.

מיט די דאָזיגע ווערטער איז ער אַרײַן צימער, וואו דער פרעמדער איז געזעסען.

אַ מינוט זענען בײַדע מענער געשטאַנען זיך געגענאיבער און געקוקט זיך אין די אויגען אַרײַן. דאַן האָט דער פרעמ־דער הער זיך אָנגערופען:

— איהר דערקענט מיך נישט, הער גראַף?

— צום טײַוועל! בין איך פערבלענדט, אָדער זעהט איהר עס ווירקליך ווילהעלם ראַבע? !

— יאָ, דאָס בין איך — האָט דער אַלטער מאַן גע־ענטפערט.

גראַף רײַנפעלד האָט מיד און שווער געאָטעמט.

— זאָגט מיר, ווי נאָך איז אײַך ליב, וואָס האָט אײַך אַהער צוריקגעפיהרט?

— וואָס האָט עס דען געקאָנט זײַן עפּיס אַנדערש, ווי דער פערלאַנג צו דער היים און די בענקשאַפט צו מײַנע זוהן.

— זוהן?

— יאָ, הער גראַף. מײַן ווײַב און קינד זענען מיר אין אַמעריקאַ געשטאָרבען. מײַן עלטסטער זוהן איז צוריק קײַן אײראָפּאַ און כ'ווייס נישט, וואו ער איז אַהינגעקומען, און מײַן צווייטער זוהן — —

— אַך, נאַרישקייטען, ווײַבערישע שוואַכקייטען! ווי לײַכט קאָן דער צופאַל אונזער געדײַמניש אויפדעקען. ווי אונגע־רעכענט איהר האָט געהאַנדעלט מיט אײַער צוריקקעהר.

— אַ, ניין, הער גראַף, דאָס וועט נישט געשעהען. איך וויל איהם נאָר בלויז נאָך אײנמאָל אָנקוקען.

— ווער פערזיכערט מיר דען, אַז איהר וועט מיך דערבײַ נישט פערראַטען?

— ניין, הער גראַף, איך שווער עס אײַך.

דער אַלטער מאַן האָט פרויערוג אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ:

— איהר זאָגט זעהר האַרט צו מיר. הער גראַף — האָט דער אַלטער שטיל געשטאַמעלט.

— מאַכט מיר נישט קײַן פאָרוואורפען האָט איהר דען נישט קײַן שבועה געגעבען קײנמאָל נישט צוריקצוקעהרען, און קײנמאָל נישט צו פרעגען וועגען איהם. דערמאָנט איהר זיך נישט, אַז איהר האָט זיך פון אַלע רעכט אָפּגעזאָגט.

— איך וויל איהם נאָר זעהען, אַפילו נישט רעדען מיט איהם. דערמאָלט וועט מען בענקשאַפט געשטילט ווערען — האָט זיך דער אַלטער געבעטען.

דער גראַף האָט אויף אַ ווײַלע זיך פערטראַכט. דערנאָך האָט ער געענטפערט:

— גוט. זאָל אַזוי זײַן. זײַט און אַכט טעג אַרום איז דער רעזידענץ און פרעגט אויף מיר אין האָטעל „אונטער'ן גאָל־דענעם לײַב". כ'וועל זיך בעמיהען אײַך צו העלפען איהם זעהען. אָבער יעצט וויל איך אַליין בלײַבען.

דער פרעמדער האָט זיך אויפגעהויבען, מיט בעראַנקט זיך אין אַרוים פון צימער.

קוים איז דער גראַף אַליין געבליבען, איז ער אויפגע־שפּרונגען פון דעם שטוהל.

— אויך דאָס דאַרף איך נאָך געראַכט. אַלץ האָט, זעהט אים, געגען מיר זיך פערשוואוירען.

ער האָט זיך ווילד אַרומגעדרעהט אַ צײַט אין דער שטוב און דאַן צוגעגאַנגען צו אַ געהיים שענקעל און אַרויסגענומען פון דאָרט אַ דאָקומענט, וואָס ער האָט לאַנג און אויפמערק־זאַם בעטראַכט.

— נאָך ליגט דער דאָקומענט אונטער'ן שלאָס און אין ערלויב מיר איהם נאָך אַלץ נישט צו פערברענען. ניין, צו ערשט מוזען זיי פערשווינדען, דערנאָך וועט שוין דאָס פּײַער פערניכטען דעם פערהאַסטען דאָקומענט. אָ, ווען כ'זאָל ווי סען, ווער ס'האָט איהם דעם בריף געשריבען, אַז מײַן פאָ־טער האָט איהם מוחל געווען. איך, נאָר איך מוז ווערען דער געזעצליכער יורש.

ווען ער איז צוגעגאַנגען צום טיש, האָט ער בעמערקט אויף דער זילבערנער טאַץ אַ בריף. ער האָט איהם גענומען און דער האַנד אַרײַן און איבערגעלעזען אויפ'ן קאָנווערט:

„הער גראַף! איך האָב דעם כבוד אײַך איבערצושיקען דעם בריף פון מײַן דאַ נישט לאַנג פערשטאָרבענעם פּאַטער פראַנץ האַלער, אַסעסאָר"

(פאָרטזעצונג קומט.)

—:0:—

המשך פון ראָמאַן „פערקויפטע נשמות" זעה 6־טע זײַט.

בוענאס איירעס די „פאריז" פון אמעריקא

(ענדע פון זייט 3)

צווײ מאָל א טאָג עסט מען פלייש. מען עסט פון אינעם ביז דרײ אַנטרײסען (א פלײשיגען, געמירלער), דאן קומט דער אָווענד מאָלצײט פון זיבען ביז — ביז וויפיל מען ווײל, ווײל צײט האָט מען גענוג.

מען הויבט אָן שפילען טעאַטער האַלב נאָך נײן און אַמאָל צען, און טעאַטער לאָזט מען אַרויס דעם עולם פריהער ווי צוועלף, איז דאָס נישט גוט פאַר די אַקטיאָרען מיט'ן דירעקטאָר.

און אַזוי ווי געהן און קאַפעע נאָכ'ן טעאַטער איז דאָ כמעט א געזעץ, פערבײסט מען מיט א פּאָר פלײשיגע „סענדוויטשעס" מיט „קאַפע נעגראָ", שוואַרצע קאַווע.

און דאָס שענסטע דערבײ איז, אַז מען זעהט דאָ נישט קײן סך פעטע מענשען מיט קײלעכדיגע גלידער און אָרגאַניזירטע, בעקעסטיגטע בײכער. מענליך, אַז די לופט איז אַזאַ, וואָס דער לאָזט נישט פעט ווערען. צי אפשר איז דאָס דערפאַר, וואָס מען שלאָפט דאָ נישט אַזוי גוט ווי בײ אונז. וואָס קומט דערפון, וואָס די נאַכט איז אַזוי פרעהליך. עס רודערט זיך תמיד, ווי ערב א חתונה. מען קען דען שלאָפען, אַז מען גרייט זיך צו א חתונה?

„סי-סי"

„סי-סי" הייסט אויף שפּאַניש „יאָ-יאָ". איז וואו מען געהט און וואו מען שטעהט הערט מען „סי-סי". אפנים, אַז דער אַרגענטינער קען נישט זאָגען „נײן", נאָר אַלין „יאָ" — איז די לופט אָנגעפילט מיט „סי-סי".

די גרינע יו־ען לערנען זיך באַלד אויס דאָס וואָרט און הערען אויף צו זאָגען אויף יודיש „יאָ", און „סי-סי" פערנעמט דעם אויבען-אָן פון זייער מאַמע-לשון געשפּראַך.

בעגעגענט מיך מײנער א פעטער בײם שיף, — נאָך א גרינגער און בוענאָס אײרעס, — און קושט מיך און ווינט און שרײט „סי-סי", מײן משפחה, „סי-סי"! לאַנג האָב איך געבענקט נאָך דיר, „סי-סי"! וואָס מאַכט דער מאַמע? „סי-סי", וואָס הערט זיך און נאָרד-אַמעריקע? דאָרט מאַכט מען „סי-סי" א בעסער לעבען. ווען איך קריג נאָר א „סי-סי", וואָלט איך באַלד געכאַפּט מײנע קלומקעס און „סי-סי" בין איך און נאָלרענעם לאַנד.

אויך און טעאַטער בײ פּראָבע איז דער „סי-סי" אײנגעפלאָנדערוועט. איך שטודיר אײן מיט א שוישפּילערין די מצינע פון „טביה", ווען זי זאָגט „נאָם פון אברהם", און גיט זי אַרויסצו־ברענגען מיט וואָס מעהר נשמה'דיגקײט די ווערטער, דאָס קול זאָל נישט זײן שרײענדיג.

די שוישפּילערין שטעהט, קוקט מיט אויגען אָנגעפילט מיט טרערען און ענטפערט: „סי-סי". ה' שוואַרץ, איהר האָט רעכט! „סי-סי", ס'וועט זײן „בוינגע" (גוט).

מענשען אהן זייטען

די אַרכיטעקטען, וועלכע האָבען אויס געלעגט די פּלענער פאַר דער שטאָט, דאָבען געווים געמײנט, אַז די שטאָט וועט זיך אַזוי גיך נישט ענטוויקלען. האָבען זײ געבויט שמאָלע גאַסען און יעהר שמאָלע טראָטואַרען; און גראַד און א סך הויפּט-גאַסען, וואו עס געפינען זיך טעאַטער'ס, גרויסע רעסטאָראַנען, קאַפעען, קענען צווײ מענשען נישט געהן צוזאַמען אויפ'ן טראָטואַר. זעהט מען אָפט, ווי די פרוי לויפט נאָך דעם מאַן, אָדער דער מאַן דער פרוי.

מען געהט עפּעס אַזוי, ווי מען וואָלט קײן זײטען נישט געהאַט. מען שאַרט זיך דורך אײנער פאַרבײ דעם אַנדערען.

די שטאָט בויט זיך איצט איבער. די שטאָט-רעגירונג קויפט אָפּ שטיקער לאַנד, הײזער פון די בירגער און מאַכט די גאַסען ברײטער און שעהנער. עס וועט אָבער דויערן א שטיק צײט, ביז די מענשען וועלען זיך קענען געוועהנען צו געהן גלײך און נישט מורא האָבען צו בעקומען אָפּגעשלאָגענע זײטען.

די וואוינונגס-פּראָבלעם איז דאָ זעהר א שווערע. דער מיטעל קלאַס מענש און דער אַרבייטער געפינען זיך דאָ און זעהר אײנענגער לאַגע, ווי און די אייראָפּעאישע צענטער'ס. הײזער זענען דאָ געבויט אָהן בעהײצונג. א סך שפּיטאָלען, רעסטאָראַנען, טעאַטער'ס מוזען זיך בעגנוגענען מיט עלעקטרישע אויוועלעך, אָדער גאַז - מאַשינקעס.

א חוץ דעם זענען די מעהרסטע הײזער אָהן פענסטער צו דער גאַס. יעדע הויז האָט א קלײנעם הויף און אַלע פענסטער פון הויז קומען אַרויס צום הויף. פון דאָרט קומט לופט און ליכט צו אַלע צימערן פון די וואוינונגען. א סך צימערן זענען דערפאַר כמעט אינ־גאַנצען פינסטער, און זעהר ווענין לופט קומט און זײ אַרײן.

דער מענש דאַ לעבט מעהר און גאַס, ווי און זײן הײם. די שטאָט פערמאָגט וואונדערליך-שעהנע גאַסען און שטאָט-גערטנער און בלומען - גערטנער, און די לופט איז דאָ א גוטע. די שטאָט הײסט דאָך בוענאָס אײרעס (גוטע לופט)!

א יונג לאנד

אַרגענטינע איז א יונג לאַנד, פריש פרײ און גרייט צו לערנען. זי וויל נישט נאָכמאַכען, נאָר נעהמען דאָס שעהנס און פּראַקטישע פון דער גאַנצער וועלט און צוגעבען דערצו די אײגענע אויפ־פאַסונג און דעם אַרגענטינער מיט־בעהאַלטענעם ראָמאַנטיזם. די אימיגראַ־ציע שטראָמט, ווי פון א קוואַל, די טויערען זענען אָפען. יעדער מענש קען ברענגען אַהער זײנע קרובים און פרײנד אָהן שטערונגען.

אונזער יודיש לעבען קלאַפּט מיט א געזונטען פולס. די הונג צווײ יודישע מעגליכע צײטונגען שטעהען פעסט. יו־דישע אינסטיטוציעס ווערען געבוירען, ענטוויקעלט און פערזיכערט. זשורנאַ־לען ווערען אַרויסגעגעבען פון יונגע שרײבער. און דער עולם לײענט, לײענט מיט א סך אינטערעס א חוץ צײטונגען אויך דאָס יודישע בוך.

איך וואָרים מיך דאָ אַז אונטער דעם זון פון א געזונט יודיש לעבען.

—=0§0=—

דרוקזאכען

אַלערליי

ווערען שנעל און פּראָמפּט אין דער פײנסטער אויספיהרונג און נײעסטע שריפט אויסגעפערטיגט ביליג

קלעפּסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט

בוכדרוקערײ

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47-100

מעכאַנישע שלאָסערײ און ווײסערײ

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסערײ-אַרבײט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

כלאַנג-פילם-טעאַטער

„MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178

נאָכ'ן גרינדליכען רעמאָנט א גרויסע פּרעמיערע פון פרייטאָג דעם 15-טען אויגוסט 1930 און טעגליך

„זינגער פון פּאַריז"

אין די הויפּט-ראָל: Maurice Chevalier

הונדערט פּראָצענטיגער רעד און געזאַנג-קלאַנג-פילם

די פּרײזען פון די פּלעצער זענען נישט פערגרעסערט.

לעזט!

אַכטונג! — אַכטונג!

קאָנקורענץ-פּרײזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברײטסטע קרײזען פון ג' פּובליקום צו בעקומען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּרײזען אין מײן פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:

12 שטיק („Express pictures")	זל. 2
6 „ פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס	„ 2
6 „ פּאַסט- „ ברוין	„ 6
6 „ „ אויף זייד	„ 8

אַכטונג צו א ½ טוץ זײדענע פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג

אַן אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך א פּערקויף פון ראַהמען

קומט און איבערצייגט אײך! מיט אַכטונג

„PARISIEN"

קונסט-אַנשטאַלט

פּראַנצישקאַנער 30.

הולך בתומילך בטח, ומעקש דרכיו יודע:

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:

דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:

ידי ארעא חפרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאָס רעעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער

רעכטסקאָנסולענטעו-ביורא פון ה'

מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניע 52) טעל. 79-148

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, ג ע-וויס ענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאַנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

געגעז שוויס פון פּיס

און אָדטשיסקעט נוצט נאָר פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל". פּרייז נאָר 30 גראָשען, אויך פּלין „ראַדיקאַל" וואַשט אָב שמוץ און פּלעקען פון אַלע קאָלירטע שיך, פּרייז 50 גראָשען א פּלעשעל, אויך פּלין „ראַדיקאַל" צו וואַנצען, פּרייז פון א פּלעשעל 100 גראַם 50 גראָשען. היט אייך פאַר מינדערווערטיגע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען נישט קיין נוצען נאָר שאָדען בלויז די פּיס. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער ווינער, פּיעטריקאָווער № 10

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף אין 15 טעג, אַפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַוואַדזקאַ 19 פּר. 1 ש.

אויפּפאָדערונג.

דערמיט פאָדער איך אויף דעם לאָקאַטאָר פון מיין הויז ה' א. ב. גאָרפינקעל, וואַקאַנטנאַ 65, אַז ער זאָל אין משך פון 3 טעג ערלעדיגען דאָס דירה-געלד פאַר 6 קוואַרטאַלען. אין געגענפאַל וועל איך זיין געצוואונגען לאָזען אויספיהרען ביי איהם די ליציטאַציע. פאַר ווייטערדיגע פאָלגען בין איך נישט פעראַנט-וואָרטליך.

פ. קעניגסבערג.

וויכטיג פאַר באָדע-וואַסער-פאַבריקאַנטען:

געלעגענהייטליך ביליג צו פערקויפען 2000 גענוצטע ביער-פלאַשען. צו ערפאַהרען וואָלף וויינטרויב, לאָדז, גראַשאַנקאַ 8, טעל. 51-177

אויפּפאָדערונג.

דערמיט פאָדער איך אויף די אַלע קונים, וואָס קומען מיר זייט עטליכע וואָכען פאַר צייטונגען צו רעגולירען זייערע השבונות אין משך פון 3 טעג. אין געגענפאַל וועל איך זיין געצוואונגען צו פערעפענטליכען זייערע נעמען.

ווינער, פּיעטריקאָווער 10 צייטונגס-פערשפּרייטער.

קאַראַקול-מאַנטעל

ווייניג גענוצט געלעגענהייטליך ביליג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען טעלעפ. 91-121.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אַדרעס:

פּאַר נאָר 2.50 זל.

3 זאַוואַדזקאַ 23

בעמערק.: ביי היטען די לעצטע נייהייטען אין פּיינער ביליגער אויספערטיגונג 50 פּראָצ. ווי איבעראַל.

„TOLA"

פערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראמאן

(121 פאָרטזעצונג)

בריישטייד האָט אָנגעהויבען ביי א טויטער שטילקייט:

— ווי לאַנג מיר וועלען לעבען, וועלען מיר קעמפען מיט די טיראַנען. זאָל מיך א דונער טרעפען, אויב איך וועל אייך פערלאָזען. זאָל איך פריהער אומקומען מיט'ן שרעקליכסטען טויט, איידער איך וועל ברעכען מיין שבועה. איך בין אייער פיהרער, איך וועל אָפּגעבען מיין לעצטען טראָפּען בלוט פאַר אייך. ווייל מיר קעמפען ערליך. מיר די אויסגעלאַכטע, און אויסגעשפּאָטע פון דער גאַנצער געזעלשאַפט, וועלען זיך ענטגעגענשטעלען די טיראַנען. זאָל יעטוועדער פון אייך אָפּגעבען די זעלבע שבועה. יעדערער זאָל פערטראָגען די זעלבע שטראָף, אויב ער וועט פערראַטען אונזער זאַך. שווערט ברודער, אַז מיר וועלען זיך קיינמאָל נישט פונאַנדערשיידען!

א הוראַגאַן אויסגעשרייען האָבען זיך פונאַנדערגע־טראָגען אין די קאַטאָקומבען.

אַלע האָבען זיך נעאיילט צו דער שבועה, יעדער האָט געוואָלט זיין דער ערשטער, עטליכע שעה האָט גע־דויערט דאָס שווערען, דער לעצטער האָט אָפּגעגעבען די שבועה דער איין-אויגיגער.

ער האָט אויך געשוואוירען מיט א געוויסען צוואַנג. סאַווע האָט געגוי אָבסערווירט דעם רויבער, אָבער ער האָט זיך גאָרנישט אָנגערופען.

בריישטייד איז אַריין צווישען די רויבער, וואָס האָ־בען איהם אַרומגערינגעלט, ווי מיט א ראָד.

— חברים! — האָט ער אָנגעהויבען מיט זיין שטים, — אונזער „שלוב" איז שוין געשלאָסען. יעצט וועל איך אויסוועהלען אָפּיצירען און אונטעראָפּיצירען, וועמענס בעפעהלען עס זענען הייליג, גראַד, ווי מיינע. קודם מוזט איהר זיך דערוויסען, ווער עס איז פער'משפט, ווייל עס געפינען זיך אין שטאָט א סך בעאַמטע — טיראַנען, וואָס מיר מוזען אומברענגען, דאָס איז טאַקע, חברים, מיין שוואַרצע ליסטע!

ער האָט אַרויסגענומען א פּאַפּיר און אַלע האָבען זיך א בעוועג געטאָן אויס נייגיר.

— דער ערשטער אויף דער ליסטע איז געוועזען דער פּאַריזער פּאָליציי-פּרעפעקט, — האָט בריישטייד לאַנגזאַם געזאָגט, — ער איז געוועזען, אָבער איך האָב שוין אויס־געלאָשען זיין לעבענס-לאָמפּ, ער לעבט שוין נישט. אונ־טער זיין נאָמען שטעהט א טויט קעפּעל, דאָס איז א צײ־כען, אַז ער געפינט זיך שוין אויף יענער וועלט. אויף דער ליסטע זענען פאַראַן נאָך א סך נעמען, צווישען אַנדערע געפינט זיך אויך גראַף דע באַנסאַל, נאָך איהם גראַף דע לאַנגראַן — ביידע מענשען-הינט.

פּלוצלונג האָט זיך דערהערט צווישען די אַלטע חברים א געפילדער פון א אונצופרידענקייט.

— וואָס איז אייך? — האָט בריישטייד א פרעג געטאָן.

— נאַטשעלניק! — האָט טויט-פויגעל א זאָג-געטוהן, — דעם גראַף לאַגראַן שטרייכט אויס פון דער ליסטע.

— פאַרוואָס? — האָט דער הערשער זיך געוואונ־דערט, — דאָס איז דאָך איינער פון די גרעסטע אויס־וואורפען, א אמת'ער טייוועל אין א מענשען-געשטאַלט.

— דאָס אַלץ איז אמת, אָבער צום גראַף איז זיך נישט אַזוי לייכט אַריינצוקריגען. דער שוואַרצער שמעון איז אויך געוועזען א דרייסטער העלד, אָבער ווען ער האָט אָנגעהויבען לויערען אויפ'ן גראַף, האָט ער גאַנץ מיאוס אָפּגעשניטען. יאָ, דער שוואַרצער שמעון האָט געוואָלט אומברענגען דעם גראַף, ער האָט איהם שרעקליך פיינט געהאַט, און דער סוף איז געווען, אַז מען האָט שמעון'ען געפּאַקט און דער גראַף האָט טריומפירט. דער מענש איז אַזוי איבער-עטריבען, אַז איהר קענט אייך גאָרנישט פאָר־שטעלען. מען מיינט, אַז ער זיצט אין פּאַריז, דערוויילע געפינט ער זיך ערגיץ אַנדערשוואו. קיינער ווייסט נישט, וואו דער טייגעניכטס געפינט זיך יעצט. מען האָט איהם שוין געזעהען אין דריי ערטער גלייכצייטיג, ער קען כשוף טון, נאַטשעלניק, ער איז א מכשף, דעם קעניג האָט ער שוין געוויזען א סך כשוף.

אויף די פּנים'ער פון די רויבער האָט זיך בעוויזען א מאָדנער אויסדרוק פון מורא און שרעק. ווייל אין פּאַ־ריז האָט מען א גאַנץ סך דערצעהלט וועגען די וואונ־דערליכסטע געשיכטען פון'ם באַראָן. נאָר איינאיינציגער האָט געשמייכעלט שפּאָטיש, דאָס איז געווען בריי־שייד.

— אַלזאָ, זאָגט איהר, אַז דער מענש איז אונזער'ס א געפעהרליכער געגנער! ער האָט דאָס דעם שוואַרצען שמעון איבערגעגעבען דער פּאָליציי, — האָט ער גערעדט מיט א גלייכגילטיגען טאָן, — זעהר גוט, דאָס וועט זיין פאַר מיר א געוויסער שטויס, איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט דעם מענש. יעצט מוז איך אויפזוכען דעם הונט, כאָטש איך זאָל וויסען מיט'ן לעבען צו בעצאָהלען. יאָ, קיין שום שטערונג וועט מיך נישט אָפּהאַלטען דערפון, פאַר'ן טויט שרעק איך זיך דאָך נישט, איך פרעג גאָר־נישט, ווייל איך, חברים, בין א געוואַלדיגער נקמה־נעהמער!

קאַפּיטעל 53

האַננע'ס ליידען

די פירשטין לאַמבאַלי איז זעלטען ווען געווען אין אַזאַ גוטער שטימונג, ווי יעצט, ווען זי האָט געשלאָסען א שותפות-אַקט מיט'ן רויבער-הערשער.

ווען דער אַלטער אויפזעהער איז צוריקגעקומען און נישט אָנגעטראָפען האַננע'ן, איז ער שנעל א הינגעלאָפען צו זיין מאַדאַם זיך פרעגען, וואו דאָס מעדעל איז א הינ־געקומען. אָבער דער אַלטער איז געקומען אין א שלעכ־טער מינוט. די פירשטין האָט זיך שטאַרק אויפגערעגט און איהם אַרויסגעוואָרפען פון שטוב.

(פאָרטזעצונג קומט.)

אבאָנאַמענטס-פּרייז: [illegible] אַנאָנסען-פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Drukarnia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.